Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om frivilligt försvar och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna lag föreslås det att lagen om frivilligt försvar, skjutvapenlagen, arbetarskyddslagen och strafflagen ändras.

Genom ändringarna genomförs målet i statsrådets försvarsredogörelse att det frivilliga försvarets roll i det lokala försvaret ska stärkas.

I lagen om frivilligt försvar ska Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets möjlighet att beställa militär utbildning av Försvarsutbildningsföreningen slopas. I lagen i fråga ska mera exakt än tidigare fastslås innehållet i den utbildning som främjar militär förmåga och som Försvarsutbildningsföreningen ordnar som offentlig förvaltningsuppgift. Som en ny offentlig förvaltningsuppgift för Försvarsutbildningsföreningen föreslås ordnande av sådan verksamhet som presenterar försvaret särskilt för ungdomar och kvinnor. I lagen om frivilligt försvar ska det också föreskrivas mera exakt än tidigare om olika myndigheters uppgifter i samband med styrningen och övervakningen av Försvarsutbildningsföreningen. Till lagen föreslås också närmare bestämmelser om innehållet i det stöd som Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet ger samt om Försvarsutbildningsföreningens internationella utbildning.

Det föreslås att skjutvapenlagen ändras så att Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets skjutvapen ska kunna utnyttjas i större utsträckning än tidigare i annan utbildning vid Försvarsutbildningsföreningen som främjar den militära förmågan än sådan som innehåller skjutövningar.

Till arbetarskyddslagen och strafflagen föreslås författningstekniska ändringar som är behövliga med anledning av de ändringar som görs i lagen om frivilligt försvar.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL 1
INNEHÅLL 2
ALLMÄN MOTIVERING 3
1 INLEDNING 3
2 NULÄGE 3
2.1 Lagstiftning och praxis 3
Lagstiftning 3
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU 6
Sverige 6
Norge 6
Danmark 6
Estland 7
2.3 Bedömning av nuläget 7
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN 9
3.1 Målsättning 9
3.2 Alternativ 9
3.3 De viktigaste förslagen 11
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER 13
4.1 Ekonomiska konsekvenser 13
4.2 Konsekvenser för myndigheterna 14
4.3 Samhälleliga konsekvenser 15
4.4 Konsekvenser för jämställdheten mellan könen 15
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN 16
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial 16
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats 16
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER 18
DETALJMOTIVERING 20
1 LAGFÖRSLAG 20
1.1 Lagen om frivilligt försvar 20
1.2 Skjutvapenlagen 34
1.3 Arbetarskyddslagen 35
1.4 Strafflagen 35
2 IKRAFTTRÄDANDE 35
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING 35
LAGFÖRSLAG 41
Lag om ändring av lagen om frivilligt försvar 41
Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen 48
Lag om ändring av 6 § i arbetarskyddslagen 49
Lag om ändring av 45 kap. 27 § i strafflagen 50
BILAGOR 51
PARALLELLTEXT 51
Lag om ändring av lagen om frivilligt försvar 51
Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen 63
Lag om ändring av 6 § i arbetarskyddslagen 64
Lag om ändring av 45 kap. 27 § i strafflagen 65

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

I denna proposition föreslås det ändringar i den lagstiftning som gäller frivilligt försvar genom vilka det ska föreskrivas att militär utbildning endast är Försvarsmaktens uppgift och genom vilka innehållet i den utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ger som en offentlig förvaltningsuppgift ska preciseras. Genom ändringarna av lagstiftningen eftersträvas också att det ska föreskrivas mera exakt om styrningen och övervakningen av den verksamhet Försvarsutbildningsföreningen ordnar som offentlig förvaltningsuppgift. Preciseringar föreslås också i det stöd försvarsförvaltningens myndigheter ger Försvarsutbildningsföreningen och försvarsföreningarna samt i Försvarsutbildningsföreningens internationella utbildning. Som bakgrund till de ändringar som föreslås har tagits nuläget i fråga om den utbildning som Försvarutbildningsföreningen ger och inga betydande ändringar föreslås i detta nuläge.

Arbetsgruppen har haft till uppgift att utarbeta förslag till ändringar av lagstiftningen vilka krävs av de ändringsförslag som försvarsministeriets arbetsgrupp kom med i ett betänkande som den överlämnade den 20 december 2017. Avsikten är att andra utvecklingsmål som kommit fram i utredningsarbetet, såsom utvecklingsbehov gällande en effektiverad användning av frivilliga inom Försvarsmaktens handräckning, ska behandlas i ett separat projekt.

Förslaget i det ovan nämnda arbetsgruppsbetänkandet grundar sig på en ny modell för att organisera det frivilliga försvaret. Som ekonomiska kriterier för realiserandet av denna modell ställdes att tilläggsfinansiering anvisas. Kostnadsökningen uppgår till cirka 6,5 miljoner euro per år. Tilläggsanslaget i fråga omfattar en tilläggssatsning på 42 årsverken vid Försvarsmakten och ett tillägg på 23 årsverken vid Försvarsutbildningsföreningen. Syftet med personalökningarna i fråga är att effektivera den militära utbildningens progressivitet särskilt ur de lokala truppernas perspektiv och utveckla den utbildning som främjar den militära förmågan så att den i högre grad stöder den militära utbildningen. Genom ökningen stöds också rekryteringen av frivilliga till Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets uppgifter under undantagsförhållanden samt genomförandet av styrningen och övervakningen.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Lagstiftning

Bestämmelser om frivillig försvarsutbildning ingår i lagen om frivilligt försvar (556/2007). I lagen föreskrivs det bland annat om innehållet i, organiseringen av och tillsynen över den frivilliga försvarsutbildningen och annan frivillig försvarsverksamhet samt om Försvarsutbildningsföreningens organisation och offentliga förvaltningsuppgifter.

Enligt 1 § i lagen om frivilligt försvar är syftet med det frivilliga försvaret att utveckla medborgarnas och myndigheternas förutsättningar att delta när det gäller att stödja samhället i allvarliga störningssituationer och vid undantagsförhållanden. Vidare är syftet med lagen att främja försvarsförmågan. I 2 § föreskrivs om militär utbildning som ingår i det frivilliga försvaret och om utbildning som främjar den militära förmågan. Med militär utbildning avses i paragrafen utvecklande av de militära färdigheterna med användning av försvarsmaktens vapen, ammunition eller explosiva varor samt utvecklande av samverkan inom truppen med tanke på agerande i krig eller vid andra väpnade konflikter. Med utbildning som främjar den militära förmågan avses igen annan frivillig försvarsutbildning.

Enligt 3 § hör det frivilliga försvaret samt samordningen av de olika funktionerna för det frivilliga försvaret till försvarsministeriets ansvarsområde. Enligt paragrafen hör det till försvarsministeriet att styra och utöva tillsyn över den frivilliga militära utbildningen. Försvarsmaktens huvudstab igen ska leda de militära uppgifter som hör till den frivilliga försvarsutbildningen samt styra, stödja och övervaka den övriga verksamheten.

I 4 § föreskrivs om delegationen för frivilligt försvar, vars uppgift är att samordna, styra och utveckla det frivilliga försvaret. Statsrådet förordnar delegationens ordförande och vice ordförande samt övriga medlemmar, och för var och en av dem en personlig suppleant, för en tid som motsvarar riksdagens mandattid. I fråga om sammansättningen av delegationen ska de rådande parlamentariska styrkeförhållandena i riksdagen beaktas.

I 3 kap. föreskrivs om Försvarsutbildningsföreningen som är en riksomfattande samarbetsorganisation för den frivilliga försvarsutbildningen. Försvarsutbildningsföreningens syfte är enligt 6 § att främja försvaret genom utbildning, information och upplysning. Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgift är enligt 7 § att 1) ordna militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan när de hör till det frivilliga försvaret samt att ge information och upplysning om det frivilliga försvaret, 2) utveckla kvinnornas möjligheter att delta i det frivilliga försvaret och ordna tillhörande militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan, 3) styra, stödja och samordna medlemsorganisationernas försvarsutbildning. Försvarsutbildningsföreningen beviljas statsunderstöd för skötseln av de offentliga förvaltningsuppgifterna.

Utöver sina ovan angivna uppgifter kan Försvarsutbildningsföreningen ordna utbildning som gäller säkerhetsfrågor och förberedelser samt ledarskapsutbildning och utbildning för utbildare samt ta initiativ och också annars verka till fromma för försvaret enligt vad som bestäms i föreningens stadgar. Denna utbildningsverksamhet har av hävd kallats beredskaps- och säkerhetsutbildning. Till denna del är det fråga om Försvarsutbildningsföreningens fria föreningsverksamhet och den utbildning som ingår i den finansieras i sin helhet genom deltagaravgifter och annan privat finansiering.

I 4 kap. föreskrivs närmare om ordnandet av frivillig militär utbildning. Kapitlet innehåller bestämmelser bl.a. om innehållet i militär utbildning, de övningsområden och den utrustning som ska användas i utbildningen samt om rätten att delta i övningar. Vidare föreskrivs det i kapitlet om utbildare för den frivilliga militära utbildningen och om behörighetskraven för och godkännande av dem som leder skjutövningar. Dessutom finns det i kapitlet bestämmelser om innehållet i och organiserandet av den utbildning som främjar militära färdigheter. I praktiken fastställs i kapitlet innehållet i den utbildning som främjar militära färdigheter genom de begränsningar som gäller innehållet.

Lagens 5 kap. innehåller bestämmelser om övrigt frivilligt försvarsarbete i vilket ingår bl.a. deltagande i handräckningsuppgifter samt andra beredskapsuppgifter. I 6 kap. föreskrivs om de förbindelser som gäller deltagande i frivillig försvarsutbildning och i 7 kap. om rättigheterna och skyldigheterna för dem som avgett förbindelse samt om de ekonomiska och sociala förmånerna för dem som deltar i militär utbildning. I kapitlet föreskrivs även om statens skadeståndsansvar för skador som uppkommit vid den militära utbildningen. I 8 kap. föreskrivs om de personregister som anknyter till det frivilliga försvaret.

Bestämmelser om Försvarsmaktens roll vid ordnandet av det frivilliga försvaret finns också i 2 § i lagen om försvarsmakten (551/2007), enligt vilken till Försvarsmaktens uppgifter hör styrning av den frivilliga försvarsutbildningen. Utöver detta styr, stöder och övervakar Försvarsmakten enligt 6 § i lagen om försvarsmakten det frivilliga försvaret enligt vad som föreskrivs i lagen om frivilligt försvar.

Det frivilliga försvaret i praktiken

Försvarsutbildningsföreningen grundades år 1993 innan det fanns någon uttrycklig lagstiftning om det frivilliga försvaret. Om föreningens lagstadgade uppgifter föreskrevs första gången på det sätt som beskrivs ovan år 2007 och i samband med försvarsmaktsreformen inriktades föreningens verksamhet på att utbilda trupper för det lokala försvaret. Försvarsutbildningsföreningen har för närvarande totalt 15 medlemsorganisationer, som producerar en betydande del av den utbildning som ingår i det frivilliga försvaret. Försvarsmakten styr utbildningen av reserven genom att definiera uppgifterna och ansvaren för Försvarsmakten samt för Försvarsutbildningsföreningen och dess medlemsorganisationer.

I de frivilliga övningar som ordnas av Försvarsmakten deltar årligen cirka 3 700 reservister, och utöver dem beställer Försvarsmakten frivillig militär utbildning av Försvarsutbildningsföreningen för att utveckla de lokala trupperna. Utgående från beställningskontraktet producerar Försvarsutbildningsföreningen årligen militär utbildning för cirka 10 500 reservister som ingår i den krigstida styrkan. Den militära utbildning som ska produceras för Försvarsmakten utgör cirka 30 procent av all utbildning som Försvarsutbildningsföreningen producerar. Den frivilliga militära utbildningen är avgiftsfri för deltagarna.

Utöver frivillig militär utbildning producerar Försvarsutbildningsföreningen årligen utbildning som främjar den militära förmågan för cirka 25 000 personer samt annan beredskaps- och säkerhetsutbildning för cirka 18 000 personer. För den utbildning som främjar den militära förmågan samt för beredskaps- och säkerhetsutbildningen kan en avgift tas ut av deltagarna. En betydande del av dem som deltar i synnerhet i beredskaps- och säkerhetsutbildningen är kvinnor.

Försvarsutbildningsföreningen har ordnat kurser på olika nivåer och för olika målgrupper för Försvarsmaktens olika försvarsgrenar, vapenslag och verksamhetsområden som sådan utbildning som främjar den militära förmågan. Inom den utbildning som främjar den militära förmågan ordnar Försvarsutbildningsföreningen utbildning för reservister som har avgett förbindelse till de lokala trupperna eller som överväger att göra det. Syftet med denna utbildning är att utveckla truppens kompetens samt att rekrytera till trupperna. Som sådan utbildning som främjar den militära förmågan ordnas också närstridsutbildning, cyberutbildning och utbildning som gäller underrättelseinhämtning från offentliga källor. I form av sådan utbildning som främjar den militära förmågan ges också utbildning som siktar till att utveckla reservisternas duglighet i fält, såsom skytte, marscher, löpning och muskelkonditionsövningar. Vid den utbildning som främjar den militära förmågan har som stöd för utbildningen också utnyttjats olika virtuella utbildningsmiljöer, simulatorer och internationellt utbildningssamarbete.

Försvarsutbildningsföreningen har i form av beredskaps- och säkerhetsutbildning ordnat olika kurser som gäller terrängfärdigheter, ödemarksfärdigheter och hur man klarar sig utan el. I beredskaps- och säkerhetsutbildningen ingår också s.k. Bli bekant med armén -kurser, där ungdomar och andra som inte fullgjort militärtjänst har en möjlighet att bekanta sig med beväringstjänsten. Också kurser som är riktade särskilt till kvinnor och som utvecklar färdigheterna i vapenhantering och skytte hör till utbudet av kurser inom beredskaps- och säkerhetsutbildningen. Vidare har Försvarsutbildningsföreningen ordnat kurser som gäller säkerhet i vardagen i form av beredskaps- och säkerhetsutbildning, och genom dessa har deltagarnas förmåga att förutse faktorer som hotar deras personliga säkerhet och att klara sig ur de vanligaste risksituationerna i vardagen utvecklats. Dessa kurser har också ordnats för personer som hör till grupper med särskilda behov. I form av beredskaps- och säkerhetsutbildning har det dessutom ordnats olika evenemang, såsom kurser som stöder arrangerandet av orienteringsstafetten Jukolakavlen (jukolan viesti) och projektet Sov tryggt (Nuku rauhassa).

Den utbildning som främjar den militära förmågan har huvudsakligen riktats till personer som har fullgjort vapentjänst, medan igen tyngdpunkten i beredskaps- och säkerhetsutbildningen ligger på kvinnor och ungdomar. I sådan utbildning som avses i lagen om frivilligt försvar deltar årligen totalt cirka 50 000 – 53 000 personer, av vilka kvinnorna utgör cirka 10 000. Utbildningsdygnen uppgår årligen till cirka 80 000 – 90 000, av vilka den militära utbildningens andel utgör cirka 20 000 – 28 000 dygn, den utbildning som främjar den militära förmågan har en andel på 35 000 – 42 000 dygn och beredskaps- och säkerhetsutbildningen står för cirka 25 000 – 27 000 dygn.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Sverige

Det frivilliga försvaret räknas i Sverige som ett delområde av totalförsvaret och om det föreskrivs i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och i förordningen 1994:523) om förmåner för frivilliga. Det frivilliga försvaret styrs delvis av svenska Försvarsmaktens huvudstab och delvis av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Finansieringen för det frivilliga försvaret kommer huvudsakligen från försvarsbudgeten.

Bestämmelser om hemvärnet finns i hemvärnets förordning (1997:146). Hemvärnstrupperna är en del av det lokala försvaret och deras huvudsakliga uppgift är att skydda den kritiska infrastrukturen. Vidare ska hemvärnstrupperna klara av att stödja svenska försvarsmaktens operativa trupper i olika uppgifter, särskilt genom att skydda verksamheten när beredskapen höjs. Under fredstid ger hemvärnstrupperna vid behov handräckning till andra myndigheter.

Hemvärnssystemets budget var år 2015 totalt cirka 185 miljoner euro. Systemet producerade cirka 22 000 soldater, vilka utgjorde 46 procent av svenska försvarsmaktens styrka. Under fem procent av försvarsmaktens anställda förband sig att producera hemvärnstrupper.

De som deltar i det frivilliga försvaret ska vara svenska medborgare. De personer som söker sig till hemvärnstrupperna genomgår dessutom en omfattande säkerhetsutredning.

Norge

I Norges försvarslag (lov om verneplikt och tjeneste i Forsvaret, LOV 2016-08-12-77) föreskrivs om det frivilliga försvaret och hemvärnet. Hemvärnstrupperna är underställda kommendören för norska försvarsmakten och de är till sin art en beredskapstrupp som det går att upprätta snabbt. Hemvärnstruppernas huvuduppgifter är nationell krishantering, områdesförsvar på lokal nivå, skyddande och övervakning av viktiga objekt samt stödjande av det civila samhället. Till hemvärnstruppernas krigstida verksamhet hör också att fortsätta med motståndet i ockuperade delar av landet.
För hemvärnstrupperna produceras årligen cirka 4 500 hemvärnsreservister. Den som söker sig till de operativa enheterna förutsätts ha fullgjort beväringstjänst och vara oförvitlig. Antagningsprocessen innehåller en säkerhetsutredning samt tester som mäter fysisk kondition, attityd och motivation. Hemvärnstruppernas årliga anslag uppgår till cirka 130 miljoner euro och de ingår i den norska försvarsbudgeten.

Hemvärnet i Norge upprätthåller dessutom en frivillig ungdomsorganisation Heimevernsungdomen för 16- till 21-åringar, vilka i organisationen får information om försvaret och hemvärnet.

Danmark

Bestämmelser om det danska hemvärnet finns i hemvärnslagen (Bekendtgørelse af lov om hjemmeværnet hjemmevaern, LBK nr 198 af 09/02/2007). Hemvärnet deltar i uppfyllandet av arméns, marinens och flygvapnets uppgifter och det styrs av det danska försvarsministeriet. Det marina hemvärnet deltar i övervakningen av havsområden: samt i räddnings- och miljöskyddsuppgifter. Flyghemvärnet igen utför eftersökningar, övervakar, spanar och utför transportuppgifter samt stöder flygvapnet genom att skydda och övervaka flygbaser.

Till de danska hemvärnstrupperna kan antas danska medborgare som fyllt 18 år och andra personer som har bott minst fem år i Danmark. Om personen i fråga inte har tidigare militärutbildning, ska han eller hon avlägga militär grundutbildning under sina första tre tjänstgöringsår.

De danska hemvärnstruppernas anslag uppgår till cirka 60–70 miljoner euro per år och de är inkluderade i försvarsanslagen.

Estland

Frivilligt försvar utövas i Estland i en skyddskår, om vilken föreskrivs i lagen om skyddskåren (kaitseliidu seadus, 2013). I lagen föreskrivs om skyddskårernas övning, produktion och grundande av krigstida trupper, skyddskårens väktaruppgifter, stödjande av andra förvaltningsområden samt om ungdomsarbete. Skyddskårens krigstida organisation och den utbildning som hänför sig till den är i Estland direkt underställda kommendören för försvarsmakten.

Skyddskåren i Estland är verksam i uppgifter inom det lokala försvaret och ger andra myndigheter handräckning. Vidare utbildar skyddskåren soldater för partisanverksamhet. En aktiv medlem i skyddskåren ska vara estnisk medborgare och ha fyllt 18 år. Dessutom kan i skyddskåren ingå 7- till 18-åriga ungdomsmedlemmar. Man ansöker om att bli medlem i skyddskåren genom ett förfarande med rekommendationer.

Skyddskåren får cirka 98 procent av sin finansiering från de estniska försvarsanslagen. Vidare får skyddskåren inkomster bl.a. från uthyrning av fastigheter och medlemsavgifter.

2.3 Bedömning av nuläget

Den frivilliga försvarsutbildning som avses i lagen om frivilligt försvar omfattar militär utbildning som Försvarsmakten ordnar och delvis beställer från Försvarsutbildningsföreningen, utbildning som främjar den militära förmågan och beredskaps- och säkerhetsutbildning, vilka ordnas av Försvarsutbildningsföreningen samt utbildning som ordnas av försvarsorganisationerna. Av dessa är givandet av militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan offentliga förvaltningsuppgifter.

I gällande lagen föreskrivs exakt endast om innehållet i den militära utbildningen. Den militära utbildningen i sig har ännu delats in i sådan militär utbildning som Försvarsmakten endast själv får ge och sådan som den får beställa av Försvarsutbildningsföreningen. Den utbildning som främjar den militära förmågan har inte ännu definierats i lagen utom genom ett konstaterande att den utbildningen är annan än militär utbildning. Således förblir innehållet i den utbildning som främjar den militära förmågan oklart också i förhållande till beredskaps- och säkerhetsutbildningen samt den utbildning som försvarsorganisationerna ordnar. I försvarsutskottets betänkande (FsUB 3/2006 rd) har med utbildning som främjar den militära förmågan avsetts t.ex. orienterings- och kartläsningsövningar. Av avsnitt 2.1 kan man sluta sig till att i form av utbildning som främjar den militära förmågan ges vidsträckt flerformsutbildning, som dock till sitt innehåll är betydligt mera omfattande än försvarsutskottets exempel. Den militära utbildningen och den utbildning som främjar den militära förmågan, vilka ges av Försvarsut-

bildningsföreningen, har inom försvarsförvaltningen upplevts vara till nytta också för att stödja den militära utbildning som Försvarsmakten ger som sin huvuduppgift, även om Finlands försvarslösning inte till någon del baserar sig på frivillighet. Försvarsutbildningsföreningen och dess utbildare har etablerat sin ställning på ett sätt som Försvarsmakten har kunnat dra nytta av under den tid som lagen om frivilligt försvar har varit i kraft. Det att utbildningsverksamheten har blivit mera mångsidig och de mål som ställts på den sammantaget med att begreppen i lagen är diffusa förutsätter dock att definitionerna i lagen preciseras samt att Försvarsutbildningsföreningen och de frivilliga utnyttjas på ett mera betydelsefullt sätt som stöder Försvarsmaktens militära utbildning.

Vid en jämförelse mellan Norden och Estland kan man upptäcka att i jämförelseländerna utnyttjas frivilliga på annat sätt än i Finland. I jämförelseländerna har de frivilligas verksamhet organiserats som en del av landets väpnade styrkor, i princip som en del som motsvarar en egen försvarsgren. Av dem som frivilligt har sökt sig till verksamheten har trupper för undantagsförhållanden bildats, och de övar också som en sådan enhetlig trupp. Utrustningen, träningen och annat upprätthållande av dessa trupper finansieras med medel ur försvarsbudgeten och de finansiella satsningarna är utgående från utredningen flerfaldiga jämfört med det statsunderstödsbelopp som Försvarsutbildningsföreningen får.

Försvarsutbildningsföreningen är en offentligrättslig förening, som inte har egna trupper och vars utbildningsverksamhet gällande den militära kompetensen och handlingsförmågan är mera begränsad än Försvarsmaktens. Utgående från detta skiljer sig Försvarsutbildningsföreningen i dagsläget och vad gäller den roll som har planerats för föreningen betydligt från de system som finns i jämförelseländerna. Det är emellertid värt att notera att i jämförelseländerna har de frivilliga fått en betydligt mera omfattande handlingsfrihet inom området för det frivilliga försvaret. Också ur detta perspektiv är det även internationellt bedömt befogat att utöka rollen och ansvaret för Försvarsutbildningsföreningen och i synnerhet för de frivilliga reservister som är med i föreningens verksamhet.

Som motvikt till att den självständiga rollen för Försvarsutbildningsföreningen och de frivilliga som är med i föreningens verksamhet ökas bör försvarsförvaltningens styrning och övervakning effektiveras i samma proportion. Genom sin styrning bör Försvarsförvaltningen försäkra sig om att Försvarsutbildningsföreningen producerar sådan utbildning som direkt kan utnyttjas i Försvarsmaktens verksamhet i form av den utbildning som särskilt främjar den militära förmågan. I fråga om övervakningen måste det säkerställas att gällande lagstiftning och Försvarsmaktens normer följs vid planeringen och genomförandet av utbildningen. Styrningen och övervakningen bör genomföras på så sätt effektivt att verksamhetens kvalitet och omfattning beaktas när de inriktas. Med andra ord bör styrningen och övervakningen vara verkningsfulla.

Försvarsutbildningsföreningens internationella samarbete med olika länders militära organisationer i nuvarande form är livligt. I synnerhet med Estlands Kaitseliit har Försvarsutbildningsföreningen idkat ett nära samarbete. Försvarsutbildningsföreningens internationella verksamhet varierar från deltagande i olika tävlingar och besök till givande av och deltagande i utbildning som mera utvecklar militära färdigheter. Till följd av karaktären i den utbildning som främjar den militära förmågan bör det föreskrivas i lag om deltagande i dylik utbildning och givande av utbildning utomlands eller för utländska medborgare.

I de utredningar som gäller frivilligt försvar och som försvarsministeriet har gjort har behov att ändra lagstiftningen om frivilligt försvar kommit upp. Till exempel att effektivare än tidigare utnyttja frivilliga vid handräckning är ett utvecklingsobjekt som tagits upp i utredningarna. I denna proposition beaktas dock endast de nödvändigaste ändringsbehoven som föranleds

av den utvecklingsmodell för det frivilliga försvaret, som presenterades i försvarsministeriets utredning av den 20 december 2017.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Målet med propositionen är att utveckla den frivilliga försvarsutbildningen i överensstämmelse med vad som sägs i statsrådets försvarsredogörelse och att klargöra gällande lagstiftning genom att mera exakt än i dagens läge föreskriva bl.a. om innehållet i den frivilliga försvarsutbildningen, Försvarsmaktens och Försvarsutbildningsföreningen uppgifter med anknytning till det frivilliga försvaret samt om styrningen och övervakningen av den verksamheten.

Enligt redogörelsen upprätthålls försvarsviljan genom utbildning med hög kvalitet för de värnpliktiga och genom att det frivilliga försvarsarbetet stöds. Försvarsutbildningsföreningen utvecklas som en strategisk partner till Försvarsmakten i enlighet med nordiska verksamhetsprinciper. Verksamhetsförutsättningarna för det frivilliga försvaret säkerställs också.

Propositionens mål är att flytta över givandet av frivillig militär utbildning så att detta är endast Försvarsmaktens uppgift. Utöver detta utvecklas Försvarsutbildningsföreningen som en organisation som ger utbildning som främjar kompetens för undantagsförhållanden och militär förmåga samt beredskaps- och säkerhetsutbildning.

Genom reformen höjs förmågan hos Försvarsmaktens lokala trupper samt utnyttjas reservisternas kunnande bättre än tidigare.

3.2 Alternativ

Utvecklandet av det frivilliga försvaret har grundat sig på statsrådets försvarsredogörelse. Redogörelsen utgår ifrån att det frivilliga försvarets möjligheter som producent av förmåga kan effektiveras och dess inverkan på det nationella försvaret och stödjandet vid handräckning kan utökas.

I beredningen har alternativa lösningsmodeller övervägts för att målen i redogörelsen ska kunna nås. Gällande lag om frivilligt försvar är från år 2007. Sedan dess har främst obetydliga justeringar, som beror på ändringar i annan lagstiftning, gjorts i lagen. Av tidtabellsskäl är det emellertid inte möjligt att göra en totalreform av lagen, utan en modernisering och annan fortsatt utveckling av lagstiftningen görs etappvis.

Enligt redogörelsen är målet bl.a. att stärka det frivilliga försvarets roll i handräckningsuppdrag. På grund av andra aktuella lagstiftningsprojekt som särskilt gäller handräckning föreslås det dock inte i propositionen ändringar i de bestämmelser som gäller frivilligas deltagande i handräckningsuppdrag. Vid inrikesministeriet pågår ett lagstiftningsprojekt som har till uppgift att bereda ett förslag till ändringar, som behövs för att modernisera de bestämmelser som gäller Försvarsmaktens handräckning till polisen. Också i en regeringsproposition om reformering av systemet med reservpoliser 137/2018 rd, som för närvarande behandlas i riksdagen, utreds konsekvenserna på den handräckning som Försvarsmakten ger.

Sist och slutligen kom man i beredningen fram till en utvecklingsmodell där ordnandet av den militära utbildning som ingår i det frivilliga försvaret i sin helhet ska föras över på Försvarsmakten. Enligt förslaget ska som Försvarsutbildningsföreningens uppgifter kvarstå givandet

av utbildning som främjar den militära förmågan, presentationsverksamhet samt beredskaps- och säkerhetsutbildning.

Utvecklingsmodellen förutsätter sålunda att Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgift som gäller ordnandet av militär utbildning ska upphävas. I fortsättningen ska Försvarsmakten inte kunna ge frivilliga reservister militär utbildning genom att skaffa utbildningstjänster från Försvarsutbildningsföreningen, utan endast genom att själv ordna egna frivilliga övningar. Försvarsutbildningsföreningen ska fortfarande ha övriga offentliga förvaltningsuppgifter, om vilka föreskrivs i lagen, och de ska breddas vad gäller innehållet i den utbildning som främjar den militära förmågan.

Utvecklingsmodellen förutsätter att den utveckling som Försvarsutbildningsföreningen ordnar och som främjar den militära förmågan ska utvecklas till en mera progressiv helhet för att utbildningen i fråga ska producera bättre direkt nytta än tidigare för Försvarsmaktens militära utbildning. Till följd av detta föreslås det i propositionen att om den utbildning som främjar den militära förmågan och som Försvarsutbildningsföreningen ordnar ska föreskrivas mera exakt än i dagens läge. I denna utbildning ska enligt vad som föreslås de skjutvapen och den materiel som Försvarsmakten äger kunna användas för annat än skytte. Utbildning som sker med Försvarsmaktens vapen ska övervakas av Försvarsmakten, men en ändring till nuläget ska vara att utbildningen inte behöver ha beställts av Försvarsmakten.

En ändring av Försvarsutbildningsföreningens uppgifter som stämmer överens med utvecklingsmodellen påverkar också Försvarsmaktens uppgifter och organisation. Organiseringen av de frivilligas utbildning vid Försvarsmakten kan i fortsättningen ske i en ny administrativ enhet, eller också kan ordnandet av utbildningen på något annat sätt fusioneras med och bli en del av Försvarsmaktens nuvarande organisation. De frivilligas uppgifter som ingår i Försvarsmakten förmågor kunde breddas t.ex. i utbildnings- och beredskapsfrågor.

Utvecklingsmodellen förutsätter att både Försvarsutbildningsföreningens och Försvarsmaktens resurser ses över för att det genom verkställandet av utvecklingsmodellen ska kunna åstadkommas ett så omfattande utnyttjande av systemen, verksamhetsprinciperna och resurserna som möjligt.

I en första förstudie under beredningen bedömdes som ett alternativ utöver den valda utvecklingsmodellen att Försvarsmaktens och Försvarsutbildningsföreningens strategiska partnerskap skulle utvecklas inom ramen för föreningens nuvarande lagstadgade uppgifter. Detta alternativ har man beslutat genomföra jämsides med den fortsatta utvecklingen av det frivilliga försvaret. Detta alternativ ansågs emellertid inte ensamt tillräckligt, utan det ansågs nödvändigt att utveckla de utbildningshelheter som Försvarsutbildningsföreningen erbjuder så att de bättre stöder Försvarsmaktens behov.

Enligt förstudien kan man också utveckla verksamhet som grundar sig på gällande bestämmelser så att de frivilligas kompetens utnyttjas mera vidsträckt vid de skjutövningar och andra övningar som Försvarsmakten beställer. Reservisternas möjligheter att vara utbildare och säkerhetspersoner vid de stridsskjutövningar som Försvarsmakten leder kan det vara möjligt att utvidga, när skjutövningen försiggår under militärmyndighetens ledning och Försvarsmaktens styrning. Dessa utvecklingsåtgärder grundar sig dock i betydande grad på att de medel som står till buds för Försvarsmaktens repetitionsövningar är tillräckliga, och inte på utnyttjandet av frivilliga.

I förstudiefasen har man också behandlat ett sådant alternativ där en helt ny myndighet skulle grundas för att sörja för de offentliga förvaltningsuppgifter som hör till Försvarsutbildningsföreningen. De kostnader som hänför sig till grundandet av en helt ny myndighet och dess

verksamhet är dock stora. Grundandet av en myndighet skulle inte heller undanröja behovet att vid organiserandet av utbildningen av de frivilliga fortsättningsvis stödja sig på Försvarsmaktens anställda, material, lokaler och områden. Följaktligen valdes som grund för utvecklandet att också i fortsättningen utnyttja föreningsuppbyggnaden.

I avsnitt 2.2 i propositionen utreds det frivilliga försvarets arrangemang i de övriga nordiska länderna och Estland. I de länder som granskades har det frivilliga försvaret ordnats med iakttagande av enhetliga principer och om verksamheten föreskrivs i lag, liksom i Finland. Frivilligverksamheten har en stark ställning i synnerhet i det lokala försvaret, i stödjandet av andra myndigheter samt i den försvarsutbildning som främjar den övergripande säkerheten. De som deltar i frivillig försvarsverksamhet förutsätts i regel vara 18 år fyllda och medborgare i sitt eget land, men det ordnas också verksamhet som riktas till yngre.

I de övriga nordiska länderna och i Estland har det frivilliga militära försvaret organiserats i form av hemvärnstrupper, som med undantag av i Danmark lyder under kommendören för de väpnade styrkorna. I Danmark är hemvärnstruppernas organisation under normala förhållanden underställd försvarsministeriet, men den förbereds för att under undantagsförhållanden underställas kommendören för de väpnade styrkorna.

Finansieringen av det frivilliga försvaret i de granskade länderna kommer huvudsakligen från försvarsbudgeten. I jämförelseländerna är finansieringen betydligt större än den finansiering som det nationella frivilliga försvaret får här i Finland. Deltagande i frivilligt försvarsarbete är gratis i jämförelseländerna och dessutom ersätts deltagarna för direkta utgifter.

I de nordiska länderna och Estland utgör hemvärnstrupperna en egen försvarsgren. De utgör en del av de väpnade styrkorna i landet i fråga och svarar för sin egen operativa planering och användning av trupperna. Till denna del avviker Försvarsutbildningsföreningen i betydande grad från hemvärnssystemet i jämförelseländerna. Försvarsutbildningsföreningen är en offentligrättslig förening, som inte styr över krigstida trupper på ett sätt som skulle motsvara jämförelseländerna. De av försvarsförvaltningens behov som riktas mot Försvarsutbildningsföreningen anknyter mera till utbildningen av individer och upprätthållandet av försvarsviljan än till formandet av krigstida trupper och operativ planering gällande detta.

I jämförelseländerna förvaras största delen av hemvärnstruppernas vapen hemma hos privatpersoner med undantag av Sverige, där cirka 25 procent av de aktiva har Försvarsmaktens vapen hemma, och Danmark där man emellertid håller på att återgå till förvaringen av vapnen hemma. Av jämförelseländerna är det endast Kaitseliit i Estland som har till uppgift att bevilja vapenlicenser. I sitt betänkande över statsrådets försvarsredogörelse (FsUB 4/2017 rd) har försvarsutskottet ansett det uteslutet att vapen som tillhör Försvarsmakten skulle lämnas ut för förvaring hos reservisterna. Av denna anledning har det inte ansetts ändamålsenligt eller ens behövligt att bedöma om Försvarsmaktens skjutvapen borde förvaras hemma hos aktiva reservister, i synnerhet som de har möjlighet att som privatpersoner få vapenlicenser för de skjutvapen som ska användas för övning.

För att det nuvarande frivilliga försvaret i Finland skulle kunna omvandlas till en självständig aktör inom det lokala försvaret och vid handräckning, förutsätts utöver lagstiftningsändringar också nya resurser. Det skulle räcka flera år att inleda verksamheten och uppnå operativ handlingsberedskap, och inget behov av ett hemvärnssystem har kommit fram i samband med beredningen.

3.3 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att lagen om frivilligt försvar ska ändras. Bakgrunden till propositionen är en skrivning i regeringsprogrammet: om att förutsättningarna för frivillig försvarsutbildning och självständiga åtgärder från reservisternas sida kommer att tryggas. Enligt statsrådets försvarsredogörelse är målet att stärka det frivilliga försvarets roll i det lokala försvaret samt i handräckningsuppdrag.

De bestämmelser som gäller myndigheternas uppgifter i det frivilliga försvaret ska göras klarare. Försvarsministeriet ska fortsättningsvis ha till uppgift att handha den allmänna styrningen av och tillsynen över det frivilliga försvaret. Huvudstaben ska ha till uppgift att styra Försvarsutbildningsföreningens verksamhet och övervaka att lagen följs samt att leda frivilliga i Försvarsmaktens handräcknings- och räddningsuppdrag. I lagen ska inbegripas en ny bestämmelse om Försvarsmaktens stöd till Försvarsutbildningsföreningen, vilket gäller givande av sakkunnigbistånd samt områden och utrustning. Även tillämpningen av lagen på Gränsbevakningsväsendet ska preciseras.

Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter ska ändras. Föreningens uppgift att ordna militär utbildning, som ingår i det frivilliga försvaret, ska upphävas och i fortsättningen ska endast Försvarsmakten ha till uppgift att ge militär utbildning. Med militär utbildning avses i gällande lag utvecklande av de militära färdigheterna med användning av Försvarsmaktens vapen, ammunition eller explosiva varor samt utvecklande av samverkan inom truppen med tanke på agerande i krig eller vid andra väpnade konflikter. För närvarande har Försvarsmakten rätt att ge frivilliga personer som fyllt 18 år militär utbildning genom att också skaffa utbildningstjänster av Försvarsutbildningsföreningen.

Det föreslås att i lagen ska föreskrivas mera exakt och noggrannare avgränsat om den utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ger och som främjar den militära förmågan. Definitionen på den utbildning som främjar den militära förmågan ska sammanhänga med definitionen på militär utbildning. Med militär utbildning avses tillhandahållande av utbildning för Försvarsmaktens trupper och ordnande av utbildning med Försvarsmaktens ammunition och explosiva varor. Med utbildning som främjar den militära förmågan avses annan än sådan militär utbildning som nämns ovan, där utbildning ges en individ i Försvarsmaktens metoder eller utrustning för att uppnå militär kompetens och handlingsförmåga för agerande i krig eller andra väpnade konflikter. Även om huvudsyftet med utbildningen är att utbilda individens färdigheter, kan det vara nödvändigt att utbilda en enskild person t.ex. tillsammans med övriga medlemmar i gruppen. I gällande lag är det möjligt att utveckla en trupps samverkan endast i den militära utbildning som Försvarsmakten beställer.

I likhet med i dagens läge ska utbildning ges endast dem som är 18 år eller äldre. De vapen som Försvarsmakten äger ska få användas vid utbildning som främjar den militära förmågan och som övervakas av Försvarsmakten när utbildningen inte inbegriper att det skjuts med vapnen. Däremot är det inte möjligt att använda Försvarsmaktens ammunition eller explosiva varor vid utbildning som ordnas av Försvarsutbildningsföreningen. Försvarsmaktens vapen ska få användas endast på Försvarsmaktens områden.

Försvarsutbildningsföreningen ska kunna ordna utbildning som främjar den militära förmågan också för utlänningar. Utbildningen bör härvid utveckla kompetensen också hos de reservister som ger utbildningen, och den bör vara förenlig med Finlands nationella försvar samt utrikes- och säkerhetspolitiska intressen. Det ska också vara möjligt att ordna utbildning enbart utgående från Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska intressen. För att andra än finska medborgare ska få delta i utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ger som en offentlig förvaltningsuppgift ska det krävas tillstånd av huvudstaben eller försvarsministeriet.

Förslag till nya bestämmelser om Försvarsutbildningsföreningens skjututbildning som främjar den militära förmågan ingår i regeringens proposition om ändring av skjutvapenlagen, lagen om frivilligt försvar och 97 a § i värnpliktslagen (RP 179/2018 rd), vilken behandlas samtidigt med denna proposition i riksdagen.

Det föreslås att Försvarsutbildningsföreningen ska få en ny offentlig förvaltningsuppgift. Den nya uppgiften ska vara att utveckla ungdomars och kvinnors möjligheter att bekanta sig med försvaret. Med detta ska avses utbildning där ungdomar ges möjlighet att bekanta sig med innehållet i beväringstjänsten. Sådan utbildning där man kan bekanta sig med försvaret ska ges finska medborgare som fyllt 16 år och principen är att denna utbildning ska vara öppen för alla intresserade.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen grundar sig på en utvecklingsmodell för det frivilliga försvaret. Det har ansetts att genomförandet av utvecklingsmodellen utöver att gällande lagstiftning utvecklas också förutsätter ekonomiska tilläggssatsningar på det frivilliga försvaret både för Försvarsmakten och Försvarsutbildningsföreningen.

I denna proposition föreslås det att ordnandet av frivillig militär utbildning i sin helhet ska flyttas över till Försvarsmakten. Försvarsmakten ska således inte längre beställa militär utbildning av Försvarsutbildningsföreningen. Eftersom kostnaderna för den frivilliga militära utbildningen dock i båda modellerna betalas med Försvarsmaktens anslag, har ändringen till denna del ingen inverkan på statsbudgeten.

I lagen ska hos Försvarsutbildningsföreningen kvarstå att som en offentlig förvaltningsuppgift ordna utbildning som främjar den militära förmågan., utveckla möjligheterna för kvinnor att delta i det frivilliga försvaret samt att styra, stödja och samordna försvarsutbildningen vid föreningens medlemsorganisationer. Som en ny offentlig förvaltningsuppgift för föreningen ska det föreskrivas också om ordnande av verksamhet som går ut på att bekanta sig med försvaret. I lagen ska det dock inte ställas någon särskild kvantitativ miniminivå för den frivilliga försvarsutbildningen eller presentationsverksamheten. Kostnaderna för det frivilliga försvaret beror därmed på hur mycket utbildning som ordnas och delvis också på hur hög kvaliteten är på den utbildning som erbjuds. Utbildningens kvantitet och kvalitet igen är direkt beroende av hur mycket finansiering som staten årligen styr till verksamheten.

För att målen för den utvecklingsmodell som väljs ska kunna uppnås effektivt, förutsätts att tillräcklig finansiering säkerställs. För närvarande beställer Försvarsmakten militär utbildning av Försvarsutbildningsföreningen för cirka 1,3 miljoner euro årligen. Beloppet av Försvarsutbildningsföreningens statsunderstöd har varit cirka 1,8 miljoner euro per år under de senaste åren. Följaktligen har statens direkta kostnader för det frivilliga försvaret årligen uppgått till cirka 3,1 miljoner euro.

Sedan utvecklingsmodellen för det frivilliga försvaret har genomförts kommer Försvarsmaktens totala kostnad för det frivilliga försvaret att vara årligen cirka 4,0 miljoner euro. Den totala kostnaden på 4,0 miljoner euro består av cirka 2,9 miljoner euro i utgifter för tilläggspersonal och i cirka 1,1 miljoner euro i verksamhetskostnader, vilka är bl.a. ersättningar för olika slags men. Utvecklingsmodellen undanröjer kostnaderna för den utbildning som Försvarsmakten har beställt av Försvarsutbildningsföreningen, dvs. 1,3 miljoner euro per år. Det uppskattas att Försvarsmakten därmed får ett behov av ett tilläggsanslag på 2,7 miljoner euro av att modellen realiseras. Detta behov av tilläggsanslag gäller moment 27.10.01 (Försvarsmaktens

omkostnader) i statsbudgeten. Personalkostnaderna utgörs av att 42 nya tjänster tillsätts vid Försvarsmakten.

Försvarsutbildningsföreningens omkostnader vad gäller de offentliga förvaltningsuppgifterna bedöms utgående från utvecklingsmodellen uppgå till cirka 5,6 miljoner euro årligen. Av detta belopp utgörs cirka 3,9 miljoner euro av personalutgifter, 0,7 miljoner euro av att deltagaravgifterna till kurserna sjunker och 1,0 miljoner euro av andra kostnader, såsom hyror för utrymmen, apparaturanskaffningar, licensavgifter, marknadsföring och förvaltningskostnader. Behovet av tilläggsanslag som det statsunderstöd som riktas till Försvarsutbildningsföreningen förutsätter är följaktligen 3,8 miljoner euro, som allokeras på moment 27.10.50 (stödjande av Försvarsutbildningsföreningens verksamhet) i statsbudgeten.

Bedömningen just nu är därmed att tilläggsanslag på 6,5 miljoner euro per år behövs för att målen i modellen ska uppnås. Detta behov av tilläggsanslag uppkommer av genomförandet av den utvecklingsmodell som gäller det frivilliga försvaret, dvs. de facto av verksamheten, inte av att denna lag träder i kraft.

Regeringen har vid sina förhandlingar den 10–11 april 2018 om planen för de offentliga finanserna 2019–2022 berett sig på att allokera nämnda tilläggsanslag för det frivilliga försvaret. Avsikten är att tilläggsanslaget ska allokeras genom en intern omfördelning av anslagen inom försvarsministeriets förvaltningsområde. Det tilläggsanslag på 2,7 miljoner euro som behövs för att Försvarsmaktens frivilliga försvar ska kunna utvecklas realiseras genom att anslagen för Försvarsmaktens omkostnader allokeras på nytt och förhöjningen av Försvarsutbildningsföreningens statsunderstöd med 3,8 miljoner euro realiseras genom en överföring från momentet 27.10.01 (Försvarsmaktens omkostnader).

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Under den tid som lagen om frivilligt försvar har varit i kraft har Försvarsmakten beställt militär utbildning av Försvarsutbildningsföreningen. Utbildningen har beställts som hela kurser, vilkas innehåll Försvarsmakten har godkänt. Det att kurserna har beställts av Försvarsutbildningsföreningen har gjort det möjligt för Försvarsmakten att inrikta sin utbildningsresurs på annat, eftersom den militära utbildningens kurser inte har krävt att Försvarsmaktens utbildare har använts för att genomföra utbildningen. När frivilliga reservistutbildare har sörjt för den praktiska planeringen och genomföringen av den militära utbildningen, har Försvarsmakten endast behövt övervaka utbildningen, vilket har krävt mindre resurser.

Enligt vad som föreslås ska det inte längre vara möjligt för Försvarsmakten att beställa militär utbildning av Försvarsutbildningsföreningen. Försvarsmakten ska emellertid styra Försvarsutbildningsföreningens verksamhet och i synnerhet den utbildning som främjar den militära förmågan. Genom denna styrning ska Försvarsmakten säkerställa att innehållet i den utbildning som främjar den militära förmågan och som produceras av Försvarsutbildningsföreningen stöder innehållet i Försvarsmaktens militära utbildning. I fråga om den ändring som gäller ordnandet av militär utbildning bör det observeras att i lagen kommer att kvarstå en möjlighet för Försvarsmakten att ordna frivilliga övningar. Enligt försvarsministeriets utvecklingsmodell som gäller frivilligt försvar ska vid Försvarsmaktens repetitionsövningar och frivilliga övningar utnyttjas de reservistledare som är placerade i de trupper som ska tränas för planering och genomförande av utbildningen. Dessa reservistledare ska styras av yrkesmilitärer som också ska svara för planeringen av truppens utbildning och de ska vara placerade i de lokala trupperna och i fråga om dem har det ansetts finnas ett behov av tilläggsanslag. De frivilliga utbildare som har utbildats av Försvarsmakten och som är verksamma i Försvarsutbildningsföreningens utbildning som främjar den militära förmågan ska kunna kallas in för att bistå ovan nämnda reservistledare vid planeringen och genomförandet av utbildningen. Försvars-

makten ska därmed på samma sätt som idag kunna utnyttja utbildare som har kartlagt sin kompetens inom ramen för det frivilliga försvaret. Eftersom ovan nämnda utbildare ska kallas till Försvarsmaktens repetitionsövningar och frivilliga övningar, behöver det inte föreskrivas om deras ställning särskilt. Detta beror på att Försvarsmaktens möjlighet att använda värnpliktiga i sådan utbildningsverksamhet som det är fråga om inte har begränsats i lagstiftningen.

I propositionen har man eftersträvat att precisera olika myndigheters styr- och övervakningsskyldigheter som gäller Försvarsutbildningsföreningens verksamhet. På detta sätt vill man säkra tillräcklig styrning och övervakning av verksamheten samt undvika överlappande arbete.

Syftet är att de bestämmelser i propositionen som gäller Försvarsmakten, med undantag om vilka ska föreskrivas särskilt, också ska tillämpas på Gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendet ska på det sätt som framgår av propositionen fortfarande ha en möjlighet att i likhet med Försvarsmakten utnyttja frivilliga övningar som en form av organiserandet av militär utbildning. Styrningen och övervakningen av Försvarsutbildningsföreningen ska till den del som stöder Gränsbevakningsväsendet och den militära utbildning det ger höra till Gränsbevakningsväsendet. Ifall fördelningen av styrningen och övervakningen i fråga om någon utbildning är oklar, ska sådana situationer från fall till fall avgöras i samverkan mellan Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet och vid behov försvarsministeriet och inrikesministeriet. Den föreslagna ändringen kan anses klargöra myndigheternas uppgiftsfördelning vad gäller styrningen och övervakningen av Försvarsutbildningsföreningen.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Propositionens mål är att säkerställa att det frivilliga försvaret bättre än för närvarande stöder Försvarsmaktens behov genom att skapa progressiva och vettiga kurshelheter. Ett mål med propositionen är också att förbättra Försvarsutbildningsföreningens möjligheter att göra försvarsarbetet bekant bland kvinnor och ungdomar. Enligt propositionen ska Försvarsutbildningsföreningen som en ny offentlig förvaltningsuppgift erbjuda ungdomar och kvinnor möjligheter att bekanta sig med försvaret och myndigheternas verksamhet i anknytning till detta. I och med ändringen ska det vara möjligt att för den utbildning som ska erbjudas ungdomarna utöver privat finansiering också använda statsunderstöd, vilket kan göra att kurserna bättre når ungdomar.

4.4 Konsekvenser för jämställdheten mellan könen

Till följd av att värnplikten gäller män har den lagstiftning som anknyter till försvaret har i normala fall mera konsekvenser för män än för kvinnor. Till exempel av kursdeltagarna inom den militära utbildningen och den utbildning som främjar den militära förmågan är största delen män, eftersom syftet med dessa kurstyper är att främja deltagarnas militära kompetens. Emellertid ingår det i det frivilliga försvaret också kurser som i huvudsak är avsedda för kvinnor och dessa kurser intar en betydande roll när det gäller att göra försvarsarbetet känt bland kvinnorna.

En uttrycklig offentlig förvaltningsuppgift för Försvarsutbildningsföreningen ska vara att utveckla kvinnornas möjligheter att delta i det frivilliga försvaret och att ordna tillhörande utbildning som främjar den militära förmågan. Det ska också i framtiden vara möjligt för kvinnor att delta i Försvarsmaktens frivilliga övningar i exceptionella situationer. Genom den beredskaps- och säkerhetsutbildning som Försvarsutbildningsföreningen ger som frivillig föreningsverksamhet är syftet att också i fortsättningen förbättra kunnandet vad gäller störningssituationer i samhället under normala förhållanden och i undantagsförhållanden med beaktande av kvinnors och ungdomars möjligheter att delta.

Även om ett mål med propositionen är att utöka Försvarsmaktens lokala truppers förmåga samt bättre än tidigare utnyttja reservisternas kunnande, kan man se att förtydligandet av de bestämmelser som gäller Försvarsutbildningsföreningens uppgifter har positiva verkningar också på utvecklandet av den försvarsutbildning som är riktad till kvinnor. Försvarsutbildningsföreningens verksamhet där försvaret presenteras föreslås bli en ny offentligrättslig uppgift för föreningen. Eftersom statsbidrag ska kunna användas för att stödja utbildningen, kan deltagaravgifterna sänkas och därigenom kvinnornas möjligheter att delta utökas. Genom presentationsverksamheten är syftet att ge information om fullgörandet av beväringstjänst till både män och kvinnor.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Försvarsministern tillsatte den 12 oktober 2017 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att reda ut hur det frivilliga försvaret kunde omorganiseras. Arbetsgruppens uppgift var att utarbeta en utredning av om den militära utbildning som hör till det frivilliga försvaret kunde organiseras som en del av Försvarsmakten och om Försvarsutbildningsföreningens roll som en organisation som ger militära färdigheter samt beredskaps- och säkerhetsutbildning kunde utvecklas. Arbetsgruppen överlämnade sin rapport till försvarsministern den 20 december 2017.

Försvarsministern tillsatte den 13 april 2018 en arbetsgrupp som fick till uppgift att bereda de förslag till författningsändringar som behövs för att den lagstiftning som gäller frivilligt försvar ska kunna utvecklas. I arbetsgruppen fanns representanter för försvarsministeriet, inrikesministeriet, justitieministeriet, Försvarsmakten och Försvarsutbildningsföreningen. Medan betänkandet bereddes hördes en sakkunnig från arbets- och näringsministeriet om möjligheten att få Försvarsutbildningsföreningens utbildningsinnehåll som hör till den fria föreningsverksamheten att omfattas av statsunderstöd. Vidare ordnade arbetsgruppen den 13 juni 2018 ett diskussionsmöte till vilket inbjöds reservistorganisationer och andra aktörer inom tredje sektorn. Ungefär 40 personer deltog i diskussionsmötet.

Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande i form av en regeringsproposition till försvarsministern den 2 juli 2018.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Försvarsministeriet sände betänkandet från den arbetsgrupp som berett regeringspropositionen (Försvarsministeriets publikationer 2/2018) på remiss till följande parter: Underofficersförbundet rf, Amnesty International Finländska sektionen rf, Vapenvägrarförbundet rf, riksdagens justitieombudsmans kansli, Förbundet för mänskliga rättigheter, Kadettitoverikunta ry, Centerns riksdagsgrupp, Samlingspartiets riksdagsgrupp, högsta förvaltningsdomstolen, Kristdemokratiska riksdagsgruppen, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry, Maanpuolustuksen insinöörit MPI ry, Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitto MTTL ry, Försvarsfrämjandet rf, Försvarsgillenas Förbund rf, Maanpuolustusnaisten liitto ry, Kvinnornas Beredskapsförbund rf, Nylands Brigads Gille rf, justitiekanslersämbetet, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Sannfinländarnas riksdagsgrupp, vissa avdelningar och enheter vid försvarsministeriet, Huvudstaben, Befälsförbundet rf, staben för Gränsbevakningsväsendet, Reserviläisliitto – Reservistförbundet ry, Reserviläisurheiluliitto ry, Svenska riksdagsgruppen, De Hundras Kommitté i Finland rf, Blå riksdagsgruppen, Sininen Reservi ry, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Socialdemokratiska riksdagsgruppen, Soldathemsförbundet rf, Suomen ampumaurheiluliitto ry, Suomen Lentopelastusseura SLPS ry, Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund ry, Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland, Finlands Röda

kors, Finlands Radioamatörförbund, Finlands Fredsförbund - FN föreningen rf, Fredskämparna i Finland rf, Finlands Fredsbevararförbund rf, Suomen Reserviupseeriliitto - Finlands Reservofficersförbund ry, Jämställdhetsombudsmannen, Republikens presidents kansli, sekretariatet för säkerhetskommittén, arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, Upseeriliitto ry, Riksåklagarämbetet, statsrådets kansli, finansministeriet, Delegationen för frivilligt försvar, Beväringsförbundet rf, Vänsterförbundets riksdagsgrupp, Gröna riksdagsgruppen, Diskrimineringsombudsmannen samt miljöministeriet.

Utlåtandebegäran publicerades på webbplatsen utlåtande.fi. Ett pressmeddelande om att arbetsgruppen överlåtit sitt betänkande och om remissbegäran publicerades också på försvarsministeriets webbplats. I samband med publiceringen berättades också för dem som inte särskilt fått en remissbegäran om möjligheten att ge ett remissyttrande.

Försvarsministeriet har fortsatt att bereda propositionen efter remissförfarandet.
Det kom in sammanlagt 46 yttranden. Tre av dem hade inga kommentarer till propositionen. Största delen av remissgivarna understödde att lagstiftningen om det frivilliga försvaret utvecklas.

I synnerhet i riksdagens justitieombudsmans, Försvarsmaktens, Säkerhetskommitténs sekretariats, justitieministeriets, Vapenvägrarförbundets, Maanpuolustuksen Tuki ry:s, Räddningsbranschens Centralorganisations, Finlands Fredsförbunds samt Gröna riksdagsgruppens och Vänsterförbundets riksdagsgrupps remissyttranden ansågs det att definitionen på den utbildning som främjar den militära förmågan också efter de gjorda preciseringarna fortfarande är oklar. Detta i synnerhet som det i betänkandet ansågs att definitionen på militär utbildning är onödig och föreslogs att den skulle strykas. Utgående från remissyttrandena har definitionen på militär utbildning tagits in igen i lagförslaget och definitionen på utbildning som främjar den militära förmågan har preciserats genom att de begränsningar som gäller utbildningsinnehåll har tagits in i paragrafen om utbildning som främjar den militära förmågan. Det är svårt att exakt definiera den utbildning som främjar den militära förmågan. Den bestämmelse i lagförslaget som gäller utbildningen i fråga och definierar den och likaså detaljmotiveringen om den preciserar betydligt innehållet i den utbildning som främjar den militära förmågan i förhållande till gällande lag.

I synnerhet justitieministeriet, inrikesministeriet, Polisstyrelsen och Vänsterförbundets riksdagsgrupp påpekade att Försvarsmaktens vapen inte bör ges till Försvarsföreningens utbildning som främjar den militära förmågan utan övervakning från Försvarsmaktens sida. I synnerhet Polisstyrelsen tog i sitt remissvar upp som sitt huvudsakliga orosmoment omständigheter gällande transporten och förvaringen av Försvarsmaktens vapen och bakgrunden hos dem som hanterar vapnen. Å andra sidan ansåg flera remissinstanser att givandet av vapen till den utbildning som främjar den militära förmågan är en sak som bör understödas med tanke på ordnandet av verksamheten. I den fortsatta beredningen har man strävat efter att beakta de orosmoment som tagits upp i remissvaren utan att glömma de mål som gäller verksamheten i utvecklingsmodellen för det frivilliga försvaret. Utgående från remissresponsen har lagförslaget bearbetats så att Försvarsmaktens vapen ska kunna användas i den utbildning som främjar den militära förmågan. Hanteringen av vapen ska dock ske under Försvarsmaktens övervakning. Detta realiseringssätt motsvarar i huvudsak gällande lag. Den enda ändringen jämfört med nuläget är att Försvarsmakten inte behöver beställa den utbildning som ska ges med Försvarsmaktens vapen. När vapnen kvarstår under Försvarsmaktens övervakning, försvinner behovet att definiera vad som avses med utbildning som främjar den militära förmågan mera exakt än detta, vilket togs upp i utlåtandena som en följd av förslaget att vapnen skulle överlåtas till utbildningen.

I synnerhet justitiekanslern i statsrådet, riksdagens justitieombudsman, utrikesministeriet, justitieministeriet, Finlands Fredsförbund, Vapenvägrarförbundet, Socialdemokratiska riksdagsgruppen och Finlands Röda Kors uppmärksammade den introduktionsutbildning som planerats som ny offentlig förvaltningsuppgift för Försvarsutbildningsföreningen. I fråga om detta ansåg en del av remissinstanserna att det kan stå i konflikt med de internationella avtal som binder Finland att ge utbildning av det beskrivna slaget till minderåriga. Vidare ansågs det i en del av utlåtandena att introduktionsutbildningen borde koncentrera sig enbart på att presentera beväringstjänsten för intresserade och att presentationen av andra myndigheters verksamhet borde överlåtas till frivilligorganisationerna. Utifrån remissresponsen har innehållet i introduktionsutbildningen justerats och namnet ändrats till presentationsverksamhet. Presentationsverksamheten ska enligt vad som föreslås till sin art vara sådan att den i första hand består av föreläsningar och presentation av t.ex. kaserner eller andra förhållanden som sammanhänger med beväringstjänsten. I paragrafen om innehållet i presentationsverksamheten ska det ställas begränsningar i fråga om den utrustning som ska användas i verksamheten. I presentationsverksamheten ska det inte heller, utgående från en uttrycklig bestämmelse om detta, få ges utbildning som utvecklar den militära kompetensen eller handlingsförmågan. I en del remissyttranden föreslogs det att i Försvarsutbildningsföreningens presentationsverksamhet också skulle ges information om innehållet i civiltjänstgöring. Civiltjänstgöringen och ordnandet av den hör dock till arbets- och näringsministeriet, vilket gör att det vid beredningen ansågs att en sådan uppgift inte kan ges Försvarsutbildningsföreningen, som vad gäller dess offentligrättsliga uppgifter hör till försvarsministeriets förvaltningsområde.

I synnerhet inrikesministeriet, justitieministeriet och Finlands Fredsförbund ansåg i sina yttranden att det vore bra att ännu precisera de bestämmelser som gäller myndigheternas övervakningsskyldighet. I propositionen ankommer den högsta tillsynen och styrningen på försvarsministeriet liksom är fallet i övriga ärenden som hör till försvarsministeriets förvaltningsområde Sådan styrning och tillsyn bör till sin karaktär vara riktgivande och allmän. För den praktiska styrningen och övervakningen ska Försvarsmaktens huvudstab och staben för Gränsbevakningsväsendet svara enligt propositionen. Dessa aktörer säkerställer att Försvarsutbildningsföreningens verksamhet stöder den militära utbildning som myndigheterna i fråga ger och att lagen följs i Försvarsutbildningsföreningens verksamhet. Denna beskrivning har vid beredningen ansetts tillräckligt exakt och även vad gäller tydligheten vara en förbättring jämfört med styr- och tillsynsbestämmelserna i gällande lag. Myndigheternas övervakning riktas endast mot skötseln av Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter. Sålunda har övervakningen inte utsträckts till den verksamhet som hör till föreningens fria föreningsverksamhet.

I en del av remissyttrandena anfördes att den s.k. beredskaps- och säkerhetsutbildningen, som Försvarsutbildningsföreningen ger i form av fri föreningsverksamhet, ska föreskrivas som en ny offentlig förvaltningsuppgift för föreningen. Detta alternativ reddes ut redan när betänkandet utarbetades. Utbildningsverksamheten i fråga ansågs huvudsakligen innehålla sådan utbildning som kan ges på åtgärd av företag eller andra sammanslutningar som verkar på den konkurrensutsatta marknaden. Av denna anledning kunde organiserandet av verksamheten i fråga med statsunderstödsmedel orsaka störningar i marknadsmekanismen på den konkurrensutsatta marknaden. Följaktligen anses det att det inte kan föreskrivas att beredskaps- och säkerhetsutbildningen ska vara en offentlig förvaltningsuppgift för Försvarsutbildningsföreningen.

På grundval av utlåtandena gjordes också andra mindre justeringar i propositionen.

6 Samband med andra propositioner

En regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av skjutvapenlagen, lagen om frivilligt försvar och 97 a § i värnpliktslagen RP 179/2018 rd behandlas för närvarande i riksdagen. Genom ändringen ska Europaparlamentets och rådets direktiv 2017/853 om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om övervakning av förvärv och innehav av vapen (nedan vapendirektivet) införas. I den propositionen föreslås det att nya 20 a – 20 c § ska fogas till lagen om frivilligt försvar. I dessa paragrafer ska det föreskrivas om innehållet i den skytteutbildning som ska ordnas som utbildning som främjar den militära förmågan, om de skjutledare som ska leda och övervaka dessa skjutningar samt om skyldigheterna för dessa skjutledare. Vidare föreslås det i propositionen att ändringar ska göras i 2 och 13 § i lagen om frivilligt försvar.

Det föreslås att 20 a – 20 c § i ovan nämnda proposition ska flyttas över till det 4 a kapitel om vilket föreskrivs i denna proposition, eftersom paragraferna anknyter till ordnandet av utbildning som främjar den militära förmågan.

När denna proposition behandlas bör det beaktas att ifall det i lagen föreskrivs att det är Försvarsmaktens uppgift att godkänna skjutledarna på det sätt som avses i 20 b § enligt propositionen om nationellt införande av vapendirektivet, bör om detta föreskrivas att det i fråga om all Försvarsutbildningsföreningens skytteverksamhet är enbart en uppgift för Försvarsmakten, som inte gäller Gränsbevakningsväsendet. Således ska i 3 a § i propositionen göras ett undantag som gäller 20 b §.

Propositionen om införande av vapendirektivet har stor inverkan på arrangerandet av Försvarsutbildningsföreningens utbildning som främjar den militära förmågan. Propositionen gör det möjligt för Försvarsutbildningsföreningen att ge skytteutbildning som en offentlig förvaltningsuppgift och att till föreningen skaffa de skjutvapen som uppgiften förutsätter. Utöver detta möjliggör propositionen för de reservister som aktivt övar under försvarsförvaltningens styrning att skaffa skjutvapen för denna övningsverksamhet.

Vidare behandlas i riksdagen just nu en regeringsproposition med förslag till lag om reservpoliser och till vissa lagar som har samband med den (RP 137/2018 rd), och i fråga om den bör denna proposition vid behov samordnas med de ändringar som görs i 17 § 1 mom. i skjutvapenlagen.

I riksdagen behandlas för närvarande regeringens proposition med förslag till lag om behandling av personuppgifter inom Försvarsmakten och till vissa lagar som har samband med den (RP 13/2018 rd), som innehåller förslag till ändringar också av lagen om frivilligt försvar. I den nämnda regeringspropositionen föreslås det att 8 kap., som gäller behandling av personuppgifter, ska ändras. I de föreslagna bestämmelserna hänvisas det fortfarande till utbildning som Försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen. I den regeringsproposition som nu behandlas föreslås det att Försvarsmakten inte längre ska beställa utbildning av Försvarsutbildningsföreningen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om frivilligt försvar

2 §. *Militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan.* Det föreslås att definitionerna på militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan i gällande paragraf ska preciseras. Med militär utbildning avses i gällande bestämmelse utvecklande av de militära färdigheterna med användning av Försvarsmaktens vapen, ammunition eller explosiva varor. Vidare avses med militär utbildning utvecklande av samverkan inom truppen med tanke på agerande i krig eller vid andra väpnade konflikter.

Enligt 2 § 1 c punkten i lagen om försvarsmakten (551/2007) hör det till Försvarsmaktens uppgifter att ge militär utbildning. Utgående från bestämmelsen i fråga hör givandet av all slags militär utbildning till Försvarsmakten. I gällande lag om frivilligt försvar delas den militära utbildningen upp i sådan militär utbildning som Försvarsmakten kan beställa av Försvarsutbildningsföreningen och sådan militär utbildning som endast Försvarsmakten får ge. Enligt 17 § i lagen om frivilligt försvar hör det uteslutande till försvarsmakten att ordna militär utbildning, träning för operationer och stridsskjutningar för trupphelheter som är större än en grundenhet. Annan militär utbildning kan Försvarsmakten enligt gällande lag beställa av Försvarsutbildningsföreningen.

I fråga om begreppet militär utbildning har det i gällande lag varit utmanande att definiera vad som avses med samverkan inom truppen. I praktiken måste det alltid, när en trupp bestående av flera personer tränas, ägnas något slags uppmärksamhet åt truppens samverkan, även om man huvudsakligen utbildar individens färdigheter. Följaktligen förutsätter tränandet av en individs färdigheter i praktiken att samverkan utvecklas i den trupp som individerna bildar, också om detta inte är det huvudsakliga målet med övningen. Gällande bestämmelse om militär utbildning innehåller inte heller någon definition på trupp. I praktiken har bestämmelsen om samverkan inom truppen dock ansetts avse utbildande av Försvarsmaktens trupper. Sålunda har de s.k. övningssammansättningarna, som inte är Försvarsmaktens trupper, ansetts stå utanför begreppet militär utbildning, förutsatt att storleken på en övningstrupp inte har överskridit gränsen i lagen som gäller storleken av ett kompani. Den nya formuleringen av militär utbildning ska innehålla ovan nämnda tolkning, som i praktiken har konstaterats vara bra, formulerad så att den passar in i lagen. Följaktligen ska militär utbildning vara utbildning som ges Försvarsmaktens trupper.

Genom den begränsning som gäller truppens storlek ska det de facto hänvisas till storleken på övningssammansättningar som är bemannade och leds som en enhetlig trupp. Således är det tillåtet med t.ex. en stabsövning med 20 personer, där det i en virtuell omgivning övas i att som stab leda en trupp av en bataljons storlek. Men det ska också vara tillåtet att ordna ett kursveckoslut, där flera kurser övar på samma område, och deras sammanräknade helhet utgör en trupp som överskrider strukturen för en grundenhet. Härvid är dock en förutsättning att kurserna inte övar som en ledd trupp i en gemensam övningsreferensram.

Militär utbildning ska på samma sätt som i gällande lag vara också ordnande av utbildning med Försvarsmaktens ammunition och explosiva varor. Med avvikelse från den gällande lagen ska ordnande av utbildning med Försvarsmaktens vapen inte som sådant anses vara militär utbildning. Syftet med propositionen är att göra det möjligt att hantera Försvarsmaktens vapen i Försvarsutbildningsföreningens utbildning som främjar den militära förmågan under Försvarsmaktens övervakning.

Enligt vad som föreslås ska till den utbildning som främjar den militära förmågan räknas all sådan frivillig försvarsutbildning som ges med Försvarsmaktens metoder eller utrustning och som syftar till att individen ska få militär kompetens och handlingsförmåga för att kunna agera i krig eller andra väpnade konflikter och i vilken det inte är fråga om militär utbildning. Härvid ska det vara fråga om att utbilda andra än Försvarsmaktens trupper eller om utbildning där Försvarsmaktens ammunition eller explosiva varor inte används.

I fortsättningen ska den utbildning som främjar den militära förmågan utvecklas till en progressiv helhet som starkare styrs av Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet. Helheten ska klarare stödja behoven i den militära utbildning som myndigheterna i fråga ger. För den utbildning som främjar den militära förmågan ska planeras utbildningshelheter som är gemensamma för alla frivilliga. Utöver den gemensamma utbildningen ska i den utbildning som främjar den militära förmågan ingå progressiva utbildningsprogram per utbildningsgren, och genom att genomgå dessa kan en frivillig reservist ha en möjlighet att få en ny krigstida placering. Dylika utbildningsprogram per utbildningsgren kan vara t.ex. utbildningsprogrammet för utbildningsgrenen militärpolis. Den utbildning som främjar den militära förmågan ska prioritera utarbetandet av utbildningsprogram som stöder de lokala truppernas kompetensbehov. Den utbildning som främjar den militära förmågan ska dock också kunna utnyttjas på ett sätt som stöder de operativa och de regionala truppernas utbildningsbehov. Det ska fortsättningsvis vara Försvarsmaktens uppgift att placera personerna, och genomgångna utbildningsprogram garanterar inte rätt till en krigstida placering. Trots detta ska frivilliga värnpliktiga erbjudas en möjlighet att utbilda sig på nytt i reserven för nya uppgifter, av vilket kan följa en krigstida placering. Över huvud taget är det förenligt med Försvarsmaktens intresse att placera aktiva och för uppgiften väl lämpade frivilliga i de krigstida trupperna.

Med utbildning som främjar den militära förmågan ska avses utbildning i Försvarsmaktens metoder, vilken utvecklar individens militära kompetens och handlingsförmåga och där det inte är fråga om militär utbildning. I militär utbildning ska det på ovan nämnt sätt vara fråga om utbildning som ska ges Försvarsmaktens trupper, medan det igen i den utbildning som främjar den militära förmågan ska vara fråga om utbildning som utvecklar individens militära kompetens och handlingsförmåga. En individs militära kompetens delas in i gemensam utbildning som ges alla värnpliktiga under beväringstjänsten och en särskild utbildning som ges för en viss uppgift. Nivån på individens militära kompetens bör motsvara kompetenskraven för den uppgift, i vilken han eller hon kommer att placeras som värnpliktig.

Med den för alla gemensamma utbildningen som ingår i den utbildning som främjar den militära förmågan ska utbildning ges i den kompetens som alla värnpliktiga behöver ha. Det är frågan om grundläggande färdigheter för en militärperson, som gäller alla militärpersoner, och dessa färdigheter är t.ex. grundutbildning i skytte, orienteringsutbildning, utbildning i användningen av den utrustning som är gemensam för alla trupper och utbildning i första hjälpen. Också grunderna i stridsutbildning, såsom att vara vaktpost, hör till den utbildning som är gemensam för alla.

I den särskilda utbildning som gäller en uppgift, vilken ingår i den utbildning som främjar den militära förmågan, specialiserar sig individen på den uppgift som han eller hon kan placeras i efter utbildningen. I utbildningen fördjupas det tidigare lärda och den koncentreras på att öva in sådana färdigheter samt användning av vapensystem och utrustning, vilka individen måste behärska för att nå upp till de kompetenskrav som placeringen i fråga förutsätter. Dylik utbildning kan vara t.ex. kurs i att hantera maktmedelsredskap och kurs i att skydda ett objekt, vilka ska erbjudas den som utbildar sig till militärpolis. Andra exempel är olika slag av precisionsskyttekurser, mätningskurser och eldledningskurser.

På de kurser som främjar den militära förmågan ska inte utbildas i all den militära kompetens som en placering kräver, men genom utbildning ska en tillräcklig grundkompetens skapas för placeringen. Efter den eventuella placeringen fortgår utbildandet av den värnpliktiga vid Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets repetitionsövningar och vid frivilliga övningar. Upprätthållandet av kompetensen förutsätter övning både i gemensam utbildning och i sådan utbildning som ges för uppgiften, vilket ska beaktas när kurserna planeras.

Utöver den militära kompetensen ska genom den utbildning som främjar den militära förmågan den militära handlingsförmågan utvecklas hos dem som ska utbildas. I utbildningen av den militära handlingsförmågan ska ingå ett fysiskt, psykiskt, socialt och etiskt delområde. Utbildningen av handlingsförmågan ska inte nödvändigtvis utgöra en egen utbildningstyp till skillnad från den utbildning i militär kompetens som nämns i bestämmelsen. Handlingsförmågeutbildningen ska hellre beaktas vid upprättandet av utbildningen i militär kompetens.

Genom utbildning i fysisk handlingsförmåga ska en individs fysiska kondition utvecklas så att den stämmer överens med vad som krävs på stridsplatsen. Detta delområde av handlingsförmågan kan beaktas i utbildningen t.ex. genom att skottsäkra västar används vid utbildningen eller genom att andra fysiskt påfrestande element som lämpar sig för utbildningens tema läggs till. Genom utbildning i psykisk handlingsförmåga ska individen ges färdigheter att agera under stridsstress. Detta delområde av handlingsförmågan ska kunna inbegripa t.ex. utbildning i symtom på stridsstress, identifiering av dem och första hjälpen i fråga om dem. Genom utbildning i social handlingsförmåga utvecklas individens förmåga att agera som en del av en grupp. Syftet med den utbildning som främjar den militära förmågan är inte enbart att öka den tekniska kompetensen hos dem som ska utbildas, utan att också utveckla deras sociala färdigheter. En militärperson bör kunna agera som en del av den trupp som han eller hon hör till. Beaktandet av den sociala handlingsförmågan i utbildningen ska anknyta till att beakta andra, utbilda olika samverkans- och ledningsmodeller samt att möta och acceptera olikheter. Genom utbildning i etisk handlingsförmåga ska individens förmåga att fatta etiskt hållbara beslut i en stridssituation utvecklas. Detta delområde av handlingsförmågan anknyter till berättigandet av militär verksamhet. I utbildningen upprätthålls och utvecklas den etiska handlingsförmågan bl.a. genom utbildning i och tillägnande av krigsrättsreglerna.

Även om tyngdpunkten i den utbildning som främjar den militära förmågan på ovan nämnt sätt ska ligga på träning av placerade värnpliktiga och värnpliktiga som siktar mot en placering, möjliggör den utbildning som främjar den militära förmågan också att kvinnor och män som inte har fullgjort beväringstjänst får delta i utbildningen. En del av utbildningen torde dock kräva tidigare kunnande. I synnerhet de kurser som är avsedda för kvinnor och ungdomar och som siktar till att deltagarna ska bekanta sig med beväringstjänsten ska ordnas i form presentationsverksamhet, och om organiserandet av och innehållet i den ska föreskrivas särskilt.

3 §. *Försvarsministeriets, Försvarsmaktens och huvudstabens uppgifter i fråga om det frivilliga försvaret.* Paragrafens rubrik ska ändras så att den bättre beskriver paragrafens innehåll. I paragrafen ska det i likhet med i gällande lag föreskrivas om försvarsförvaltningens myndigheter som svarar för det frivilliga försvaret, om deras uppgifter och om myndigheternas styrning av och tillsyn över det frivilliga försvaret. Det föreslås att de bestämmelser som gäller Gränsbevakningsväsendet ska samlas i en ny 3 a §. Syftet med propositionen är att precisera de bestämmelser som gäller fördelningen av styrningen och tillsynen mellan de olika myndigheterna. Också en precisering av definitionen på den utbildning som främjar den militära förmågan och som avses i 2 § skulle främja styrningen av och tillsynen över Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter.

I 2 mom. ska det föreskrivas om försvarsministeriets allmänna styrning av och tillsyn över det frivilliga försvaret. Med allmän styrning och tillsyn ska det hänvisas till ministeriets uppgift att inom sitt ansvarsområde svara för att förvaltningen fungerar som sig bör, vilken avses i 68 § 1 mom. i grundlagen, dvs. det ska vara fråga om en informativ bestämmelse. I regeringens proposition gällande momentet i fråga (RP 1/1998 rd, s. 119) konstateras det att det att svara för att förvaltningen fungerar som sig bör också omfattar styrning av och tillsyn över den förvaltning som lyder under ministeriet, och därmed sträcker sig den för ministerieförvaltningen typiska parlamentariska karaktären också till lägre förvaltningsnivå. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis ansett att detta ger ministerierna bl.a. en möjlighet att meddela förvaltningsinterna föreskrifter utan någon särskild i lag föreskriven behörighet (GrUU 42/2006 rd). Sålunda ska försvarsministeriet kunna styra Försvarsutbildningsföreningen t.ex. genom att ge förpliktande förvaltningsinterna föreskrifter. Dylika föreskrifter ska emellertid kunna meddelas endast i frågor som gäller skötseln av föreningens offentliga förvaltningsuppgifter.

Lagen innehåller också andra bestämmelser som gäller försvarsministeriets styrning och tillsyn. Enligt gällande 11 § är försvarsministeriet statsbidragsmyndighet i fråga om det statsunderstöd som ska beviljas Försvarsutbildningsföreningen. I statsunderstödslagen (688/2001) finns bestämmelser om denna myndighets uppgifter. Utöver detta styr och övervakar försvarsministeriet enligt 16 § i gällande lag Försvarsutbildningsföreningens ekonomiska verksamhet. Enligt paragrafen i fråga står Försvarsutbildningsföreningen också i fråga om sina offentliga förvaltningsuppgifter under tillsyn och granskning av de organ som allmänt svarar för tillsynen och granskningen av statsfinanserna. Det finns inte planer på att föreslå ändringar i dessa bestämmelser.

Paragrafens 3 mom. ändras så att om huvudstabens styrning och övervakning föreskrivs i det momentet och om hela Försvarsmaktens stödjande av Försvarsutbildningsföreningen samt om användningen av frivilliga vid handräckning föreskrivs i ett nytt 4 mom.

I huvudstabens styrande uppgift ska ingå att fastslå teman och prioriteringar för den utbildning som i 7 § 1 mom. fastställs som Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter på så sätt att de stöder den militära utbildning som Försvarsmakten ordnar. Till följd av denna styruppgift som gäller Försvarsutbildningsföreningens verksamhet ska det vara huvudstabens uppgift t.ex. att vara med och ställa upp de resultatmål som gäller Försvarsutbildningsföreningens statsunderstöd och bevaka att de realiseras som stöd för försvarsministeriet. Styrning av det frivilliga försvaret har dessutom föreskrivits som Försvarsmaktens uppgift enligt 2 § 1 punkten underpunkt c. och i 6 § i lagen om försvarsmakten (551/2007).

I huvudstabens övervakningsuppgift ska ingå att övervaka att bestämmelserna i denna lag följs i den verksamhet som ordnas som Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgift. Genom den föreslagna bestämmelsen ska det framhävas att Försvarsutbildningsföreningen i fråga om dess offentliga förvaltningsuppgifter omedelbart ska övervakas av huvudstaben. Huvudstabens övervakning ska gälla både övervakningen av det praktiska genomförandet av den styrning som getts med stöd av ovan nämnda styruppgift och övervakning av att denna verksamhet är lagenlig. Styrningen och övervakningen av Försvarsutbildningsföreningens ekonomi hör enligt 16 § i gällande lag till försvarsministeriet, och i detta föreslås ingen ändring. För genomförande av övervakningsuppgiften ska huvudstaben kunna utnyttja sina underlydande försvarsgrenar och inrättningar, dvs. hela Försvarsmaktens organisation. I övervakningen ska olika slag av metoder som bedöms nödvändiga kunna användas, såsom auditeringar, diskussioner, rapporteringar eller granskningar som gäller verksamheten.

I 4 mom. ska det föreskrivas om Försvarsmaktens uppgift att övervaka användningen av Försvarsmaktens vapen i den utbildning som främjar den militära förmågan och att leda frivilliga vid handräckning som Försvarsmakten ger och vid räddningsverksamhet. Den övervakningss-

uppgift som föreslås och som gäller användningen av Försvarsmaktens vapen är ny, eftersom gällande lag inte har möjliggjort att Försvarsmaktens vapen har kunnat ges för att användas vid utbildning som främjar den militära förmågan. Genom Försvarsmaktens övervakning är syftet att säkerställa att vapnen hålls i Försvarsmaktens besittning. Vid ordnandet av övervakningen av vapnen är det möjligt att beakta t.ex. arten och antalet av de vapen som ges till utbildningen i varje enskilt fall samt övriga tillsyns- och bevakningsarrangemang som finns på det ställe där utbildningen ordnas. Försvarsmaktens ledningsuppgift motsvarar bestämmelsen i gällande 3 § 3 mom., enligt vilket huvudstaben ska leda de militära uppgifter som hör till det frivilliga försvaret. I bestämmelsen i fråga har också ingått ledning av den militära utbildning som beställs av Försvarsutbildningsföreningen, och när den stryks ska det i momentet i fråga för klarhets skull tas in en bestämmelse om ledning av de resterande handräcknings- och räddningsuppdragen. Bestämmelser om användningen av frivilliga i den handräckning som Försvarsmakten ger finns i 23 § i gällande lag.

Försvarsmakten ska också ha till uppgift att stödja Försvarsutbildningsföreningens verksamhet. Närmare bestämmelser om det stöd som Försvarsmakten ger ska finnas i 22 g §. En bestämmelse om det stöd som Försvarsmakten ger finns också i 6 § i lagen om försvarsmakten. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra givandet av stöd, men det ålägger inte Försvarsmakten att ge stöd. Försvarsmakten ska alltid i varje enskilt fall bedöma om den ger stöd till den verksamhet som en begäran om stöd gäller, vilket slags stöd den ger och i vilken omfattning.

3 a §. *Tillämpning av lagen på Gränsbevakningsväsendet.* Det föreslås att till lagen ska fogas en ny paragraf om tillämpningen av lagen på Gränsbevakningsväsendet. I paragrafen ska alla tillämpningsbestämmelser som gäller Gränsbevakningsväsendet i gällande lag samlas. Genom paragrafen eftersträvar man också att precisera rätten och skyldigheten för Gränsbevakningsväsendet och staben för Gränsbevakningsväsendet att styra, övervaka och stödja den verksamhet vid Försvarsutbildningsföreningen som direkt stöder Gränsbevakningsväsendets utbildningsmål.

Enligt paragrafen ska alla bestämmelser i denna lag som gäller Försvarsmakten gälla Gränsbevakningsväsendet och de bestämmelser som gäller huvudstaben ska gälla staben för Gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendet ska därmed också i fortsättningen kunna utnyttja Försvarsutbildningsföreningens utbildning som främjar den militära förmågan vid sådan utbildning som anknyter till det militära försvaret enligt 3 § 3 mom. och 25 § i gränsbevakningslagen (578/2005) på motsvarande sätt som Försvarsmakten. Gränsbevakningsväsendet ska i frågor som hör till tillämpningsområdet för denna lag på samma sätt som Försvarsmakten följa försvarsministeriets styrning, eftersom det frivilliga försvaret på det sätt som avses i 3 § hör till försvarsministeriets verksamhetsområde.

I styruppgiften för staben för Gränsbevakningsväsendet ska ingå att fastställa teman och prioriteringar för den utbildning som Försvarsutbildningsföreningen producerar och som främjar den militära förmågan så att de stöder den militära utbildning som Gränsbevakningsväsendet ordnar. Till följd av denna styruppgift som gäller Försvarsutbildningsföreningens verksamhet ska det vara en uppgift för staben för Gränsbevakningsväsendet att vara med och ställa upp de resultatmål som gäller Försvarsutbildningsföreningens statsunderstöd och bevaka att de realiseras som stöd för försvarsministeriet. Denna styruppgift ska gälla staben för Gränsbevakningsväsendet endast till den del som den kan dra nytta av Försvarsutbildningsföreningens utbildningsförmåga som stöd för sin egen verksamhet.

I övervakningsuppgiften för staben för Gränsbevakningsväsendet ska ingå att övervaka att bestämmelserna i denna lag följs i Försvarsutbildningsföreningens verksamhet. Genom den föreslagna bestämmelsen ska det framhävas att Försvarsutbildningsföreningen i fråga om dess of-

fentliga förvaltningsuppgifter omedelbart ska övervakas av Gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendets övervakning ska gälla både övervakningen av det praktiska genomförandet av den styrning som getts med stöd av ovan nämnda styruppgift och övervakning av att verksamheten är lagenlig. För att genomföra övervakningsuppgiften ska staben för gränsbevakningsväsendet kunna utnyttja olika slag av metoder som den bedömer nödvändiga, såsom auditeringar, diskussioner, rapporteringar och granskningar som gäller verksamheten. Denna styruppgift ska gälla staben för Gränsbevakningsväsendet endast till den del som den kan dra nytta av Försvarsutbildningsföreningens utbildningsförmåga som stöd för sin egen verksamhet.

Huvudstaben ska inte styra och övervaka sådan verksamhet där styr- och övervakningsansvaret hör till staben för Gränsbevakningsväsendet.

Bestämmelsen om användning av frivilliga i Försvarsmaktens handräckningsuppdrag i 23 § ska endast tillämpas på Försvarsmakten.

6 §. *Försvarsutbildningsföreningen och dess syfte.* Till paragrafens 1 mom. ska enligt vad som föreslås fogas ett omnämnande om att föreningen ska verka som anordnare av frivillig försvarsutbildning. Enligt gällande 1 mom. har syftet med Försvarsutbildningsföreningen endast varit att verka som riksomfattande samarbetsorganisation för den frivilliga försvarsutbildningen. Försvarsutbildningsföreningen är en offentligrättslig förening, och den har i lagstiftningen getts en möjlighet att förmedla sådan utbildning som utvecklar den militära kompetensen och handlingsförmågan och som andra än sådana offentligrättsliga föreningar som har getts denna uppgift inte kan förmedla. Vid ordnandet av Försvarsutbildningsföreningens utbildning är dess medlemsorganisationer och dessa organisationers aktörer av stor betydelse. I den praktiska verksamheten måste man emellertid uppmärksamma att ovan nämnda utbildning, som ska ges som en offentlig förvaltningsuppgift, endast kan ges av Försvarsutbildningsföreningen och all dylik utbildning ordnas av Försvarsutbildningsföreningen, även om de som är verksamma med utbildningsarrangemangen också t.ex. är personmedlemmar i en medlemsorganisation till Försvarsutbildningsföreningen eller om utbildningen har ordnats särskilt på initiativ av en medlemsorganisation i Försvarsutbildningsföreningen. Av denna orsak är det föreslagna tillägget till 1 mom. nödvändigt. Det är fråga om en teknisk ändring och syftet med den är inte att ändra gällande rättsläge.

I momentet i den finska versionen av lagen ska förkortningen på Försvarsutbildningsföreningen strykas, eftersom den inte används någon annanstans i lagen. Ändringen görs bara på finska, eftersom Försvarsutbildningsföreningen inte har haft någon förkortning på svenska. Ändringen är författningsteknisk.

Det föreslås att till 2 mom. ska fogas att Försvarsutbildningsföreningen utöver regionala och lokala enheter också ska kunna ha riksomfattande enheter. Försvarsutbildningsföreningens centralbyrå har varit verksam som enhet på riksomfattande nivå. Försvarsutbildningsföreningens distriktsbyråer har varit regionala enheter och utbildningsenheterna lokala enheter. Med anledning av detta förslag, föreslås det att den uttryckliga bestämmelsen om dessa organ i 9 § ska strykas.

7 §. *Uppgifter.* Det föreslås att 1 mom., som gäller Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter, ska ändras till följd av att uppgiften att producera militär utbildning stryks och vissa preciseringar som gäller lagen görs.

I 1 mom. 1 och 2 punkten föreslås det att omnämnandet om ordnande av militär utbildning ska strykas. Avsikten med propositionen är att endast Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet i fortsättningen ska kunna förmedla militär utbildning. Följaktligen föreslås det att

dessa myndigheters möjligheter att beställa utbildningshelheter inom den militära utbildningen av Försvarsutbildningsföreningen ska slopas.

Försvarsutbildningsföreningen ska som offentlig förvaltningsuppgift ha att ordna utbildning som främjar den militära förmågan enligt 4 a kap., presentationsverksamhet enligt 4 b kap. och internationell utbildning enligt 4 c kap.

Försvarsutbildningsföreningen ska fortsättningsvis i samverkan med Försvarsmakten utbilda reservister till frivilliga utbildare som har aktuell information och hög kompetensnivå. Utbildningen av utbildare ska kunna genomföras som Försvarsutbildningsföreningens utbildning som främjar den militära förmågan samt som Försvarsmaktens frivilliga övningar och repetitionsövningar såsom i dagens läge. Försvarsutbildningsföreningens utbildare ska, liksom för närvarande, svara för planeringen och genomförandet av den utbildning som främjar den militära förmågan under ledning av Försvarsutbildningsföreningens anställda och under Försvarsmaktens styrning. Försvarsmakten ska kunna kalla utbildare till repetitionsövningar och frivilliga övningar som stöder den militära utbildningen på det sätt som Försvarsmakten fastställer. Eftersom lagens 4 kapitel och värnpliktslagen (1438/2007) utgör en tillräcklig författningsgrund för dylikt utnyttjande av reservisternas kompetens och eftersom Försvarsutbildningsföreningen inte ska utbilda utbildare huvudsakligen för Försvarsmaktens behov utan för sin egen utbildningsverksamhet, är det inte nödvändigt att som en särskild uppgift för Försvarsutbildningsföreningen föreskriva att den ska utbilda utbildare som stöder Försvarsmaktens utbildning.

Det föreslås att en ny 4 punkt ska fogas till 1 mom. Utgående från denna punkt ska Försvarsutbildningsföreningen som en offentlig förvaltningsuppgift ha att utveckla möjligheterna för ungdomar att bekanta sig med försvaret i den presentationsverksamhet som avses i 4 b kap. Syftet med punkten är att betona att ungdomarna bör beaktas i Försvarsutbildningsföreningens utbildningsverksamhet.

9 §. *Organ.* Det föreslås att 3 mom. ska upphävas, eftersom om Försvarsutbildningsföreningens riksomfattande, regionala och lokala enheter ska föreskrivas i 6 § 2 mom. Ändringen är författningsteknisk.

11 §. *Finansiering av verksamheten.* Det föreslås att i 1 mom. ska förbudet mot att använda statsunderstöd för utbildning som Försvarsmakten beställer strykas. Det finns inte längre något behov av bestämmelsen, eftersom Försvarsmakten i fortsättningen inte ska ha möjlighet att beställa militär utbildning av Försvarsutbildningsföreningen.

12 §. *Styrelsemedlemmars och anställdas skadeståndsansvar.* Paragrafens 1 och 2 mom. föreslås bli ändrade så att bestämmelsen om skadeståndsansvar för funktionär stryks. Definitionen på funktionär i gällande lag har förblivit öppen, och det är inte klart vilka personer det i praktiken hänvisas till med denna term. Av denna anledning föreslås det att termen stryks. Av denna anledning föreslås det också att paragrafens rubrik ändras på motsvarande sätt.

13 §. *Förfarandet vid skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter samt straffrättsligt tjänsteansvar.* Till lagstiftningsförteckningen i 1 mom. föreslås lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) bli fogad. Lagen i fråga är av särskild betydelse när personer som anmält sig till kurserna elektroniskt ges besked om, huruvida deras anmälan har godkänts eller förkastats. I samband med att lagen om frivilligt försvar stiftades ansågs det att det för klarhetens skull var nödvändigt att ta in en särskilt lista över de allmänna lagar som ska tillämpas på Försvarsutbildningsföreningens verksamhet (RP 172/2006 rd, s. 29).

Paragrafens 2 mom. föreslås bli ändrat så att bestämmelsen om straffrättsligt tjänsteansvar för funktionär stryks. Definitionen på funktionär i gällande lag har förblivit öppen, och det är inte klart vilka personer det i praktiken hänvisas till med denna term. Av denna anledning föreslås det att termen stryks.

4 kap. *Frivillig militär utbildning.* I kapitlet ska det föreskrivas om Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets frivilliga militära utbildning. I fortsättningen ska endast Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet kunna ge frivilliga utbildningen i fråga. En del av denna utbildning har varit sådan som Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet har kunnat beställa av Försvarsutbildningsföreningen.

17 §. *Frivillig militär utbildning.* Det föreslås att bestämmelserna om utbildning som ska beställas av Försvarsutbildningsföreningen stryks i 1 mom. I momentet kvarstår en bestämmelse som ger Försvarsmakten möjlighet att ordna frivillig militär utbildning för frivilliga. Det föreslås att till momentet ska fogas en bestämmelse enligt vilken Försvarsmakten ska kunna ordna all sådan utbildning av frivilliga som den anser nödvändig. Det är inte ändamålsenligt att begränsa Försvarsmaktens rätt att utbilda frivilliga till att gälla endast militär utbildning som avses i 2 §, ifall Försvarsmakten enligt prövning från fall till fall anser att också frivilliga övningar av annat slag främjar ordnandet av försvaret. Till momentet ska också fogas en avgränsning som föranleds av det innehåll i den militära utbildningen som avses i 2 § i fråga om utbildandet av de trupper och beväringar som hör till Försvarsmaktens organisation under undantagsförhållanden.

Det föreslås att i 2 mom. ska ändras den avgränsning som gäller övningsområden till en avgränsning som gäller områden. Försvarsmakten har eller har kunnat ta i bruk sådana områden som inte är egentliga övningsområden, men på vilka det ändå är möjligt att göra övningar. Bestämmelser om ibruktagande av områden för övningsverksamhet finns i 14 § i lagen om försvarsmakten. Vidare föreslås det att till momentet ska fogas ett omnämnande om att övning ska möjliggöras på de fartyg som Försvarsmakten förfogar över. Sålunda blir det möjligt att ordna frivilliga övningar förutom på landområden också i praktiken på de marinens fartyg som Försvarsmakten har i sin besittning. Det föreslås att rubriken till paragrafen ska ändras så att den motsvarar paragrafens innehåll.

18 §. *Frivilliga övningar som ordnas av Försvarsmakten.* Det föreslås att paragrafens 3 mom. ska upphävas, eftersom det endast innehåller en tillämpningshänvisning som gäller Gränsbevakningsväsendet. En bestämmelse om tillämpningen av lagen på Gränsbevakningsväsendet ska ingå i en ny 3 a §. Hänvisningen till Gränsbevakningsväsendet föreslås bli struken också i rubriken till paragrafen, eftersom lagen utgående från den föreslagna 3 a § också ska tillämpas på Gränsbevakningsväsendet utan ett särskilt omnämnande av detta i paragrafens rubrik. Ändringarna i paragrafen är författningstekniska, och det ska fortsättningsvis vara möjligt att ordna frivilliga övningar i Gränsbevakningsväsendets verksamhet.

19 §. *Specialuppgifter vid de frivilliga övningar som ordnas av Försvarsmakten.* Det föreslås att paragrafens rubrik ska ändras så att man av rubriken inte får den uppfattningen att det finns en personlig rätt att delta i Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets frivilliga övningar. Deltagarna kallas till frivilliga övningar alltid enligt Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets behov och bedömning. Det är fråga om en teknisk ändring och med den ändras inte gällande rättsläge.

4 a kap. *Utbildning som främjar den militära förmågan.* I kapitlet ska det föreskrivas om innehållet i den utbildning som främjar den militära förmågan, vilken ordnas av Försvarsutbildningsföreningen. Avsikten är också att i kapitlet placera de bestämmelser om Försvarsutbild-

ningsföreningens skytteutbildning, valet av skjutledare och deras uppgifter vilka ingår i RP 179/2018 rd.

20 §. *Utbildning som främjar den militära förmågan.* Det föreslås att i paragrafen ska strykas omnämnandet av militär utbildning som Försvarsmakten beställer. Bestämmelsen om användning av Försvarsmaktens vapen föreslås bli flyttad till ett nytt 3 moment. I paragrafen ska föreskrivas om Försvarsutbildningsföreningens givande av utbildning som främjar den militära förmågan. En bestämmelse om innehållet i den utbildning som främjar den militära förmågan ska ingå i 2 § 2 mom. I gällande lag är ordnandet av utbildning som främjar den militära förmågan en offentlig förvaltningsuppgift för Försvarsutbildningsföreningen, och privata aktörer kan följaktligen inte ordna sådan utbildning. Syftet är inte att föreslå några ändringar i detta.

Försvarsutbildningsföreningen ska enligt 1 mom. ordna den utbildning som avses i paragrafen för personer som har fyllt 18 år. Åldersgränsen motsvarar åldersgränsen i gällande lag för deltagare i den utbildning som främjar den militära förmågan. Begreppet utbildning som främjar den militära förmågan togs in i gällande lag egentligen först under riksdagsbehandlingen, och därför har åldersgränsen inte motiverats i regeringens proposition om gällande lag (RP 172/2006 rd) eller i försvarsutskottets betänkande. Motsvarande åldersgräns för militär utbildning har däremot motiverats i regeringspropositionen om gällande lag. I fråga om den militära utbildningen bands åldersgränsen vid den undre åldersgränsen för värnplikten, om vilken föreskrivs i värnpliktslagen (RP 172/2006 rd, s. 34). Åldersgränsen motiverades också med förbudet att använda personer under 18 år i militära uppgifter, vilket ingår i det fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter om indragning av barn i väpnade konflikter (FördrS 31/2002). Denna konvention binder också Finland. Även om det i tilläggsprotokollet endast förbjuds att under 18-åringar används för direkta fientligheter (artikel 1) och ställs begränsningar för värvande av under 18-åringar till väpnade styrkor (artikel 2 och 3), så har det också tolkats förhindra att frivillig militär utbildning ges personer under 18 år. Eftersom det innehåll som föreslås i den utbildning som främjar den militära förmågan närmar sig innehållet i den militära utbildningen enligt gällande lag, är det motiverat att hålla i kraft kravet på en åldersgräns på 18 år.

Innehållet i den utbildning som främjar den militära förmågan ska i praktiken på samma sätt som i gällande lag begränsas av listan i 17 § på utbildningshelheter som endast hör till Försvarsmakten. Utbildningen för trupphelheter som är större än en grundenhet, förberedelser av trupperna för insatser och ordnandet av stridsskjutningar ska också i fortsättningen höra enbart till Försvarsmakten. I denna proposition har det föreslagits att till listan ska fogas utbildning för trupper och beväringar som hör till Försvarsmaktens organisation under undantagsförhållanden. För tydlighetens skull föreslås det att i 2 mom. ska tas in motsvarande förteckning som i 17 § över sådan utbildning som det inte ska vara tillåtet att ge som utbildning som främjar den militära förmågan.

I den utbildning som främjar den militära förmågan ska utbildning kunna ges med Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets vapen och övrig materiel. Man ska dock inte få skjuta med Försvarsmaktens vapen, och det föreslås att en särskild bestämmelse om detta ska tas in i lagen. Bestämmelsen ska motsvara det föreslagna 22 g § 2 mom. som gäller Försvarsmaktens stöd till Försvarsutbildningsföreningen. Vidare ska hanteringen av vapnen ske på Försvarsmaktens område eller fartyg. Utbildning som främjar den militära förmågan ska inte heller få ges med Försvarsmaktens ammunition eller explosiva varor. Förbudet ska också gälla lösa patroner. I den utbildning som främjar den militära förmågan ska i likhet med i dagens läge kunna utnyttjas Försvarsmaktens materiel i den omfattning som Försvarsmakten fastställer. Denna materiel omfattar bl.a. Försvarsmaktens fordon. Den skjututbildning som främjar den militära förmågan och som ska ges med Försvarsutbildningsföreningens och de i utbildningen deltagandes skjutvapen ska det föreskrivas om särskilt.

För att tyngdpunkten i den utbildning som främjar den militära förmågan ska kunna flyttas i en riktning som bättre stöder den militära utbildningen förutsätts att det i utbildningen i fråga ska kunna utbildas i hanteringsprinciperna för och användningen av olika skjutvapen som hör till Försvarsmakten. Denna så kallade hanterings- eller användningsutbildning ska gälla bl.a. maskingevär för luftvärn, granatkastare och artilleripjäser. Försvarsmaktens skjutvapen ska endast kunna ges för kurser som hålls på Försvarsmaktens områden. Dylik utbildning ska det vara tillåtet att ordna också på de områden som Försvarsmakten har i bruk utgående från 14 § i lagen om försvarsmakten. Bestämmelser om förutsättningar för att använda en fastighet finns i ovan nämnda paragraf. Denna bestämmelse var nödvändig till följd av karaktären hos skjutvapenmaterielen.

Försvarsmaktens vapen ska kunna hanteras i den utbildning som främjar den militära förmågan endast när det sker under Försvarsmaktens övervakning. Detta innebär i praktiken att Försvarsmaktens personal ska vara närvarande vid den övning där vapnen används. Vid ordnandet av övervakningen ska dock kunna beaktas t.ex. typen och antalet av de vapen som används vid övningen samt övriga övervakningsarrangemang på området. Det ska vara tillåtet att utnyttja t.ex. andra i Försvarsmaktens personal vid garnisonerna än de som deltar i övervakningen av kursen i fråga och olika övervakningssystem när det bedöms om dimensioneringen av övervakningen av vapnen är tillräcklig.

Gällande lag har inte förutsatt att Försvarsmaktens anställda är närvarande i den militära utbildning som beställts av Försvarsutbildningsföreningen och vid vilken Försvarsmaktens vapen har hanterats. Det har dock varit obligatoriskt att dylik utbildning skulle försiggå under ledning av Försvarsmaktens anställda. Enligt 1 § i försvarsministeriets förordning om frivilligt försvar (1212/2007) som har utfärdats med stöd av gällande lag, bör en yrkesmilitär vid Försvarsmakten eller någon som hör till gränsbevakningsväsendets personal personligen vara på plats vid utbildning enligt 20 § 1 mom. i gällande lag, där det skjuts med Försvarsmaktens vapen eller används Försvarsmaktens ammunition eller explosiva varor.

21 §. *I fortsättningen ska Försvarsmakten inte längre kunna beställa sådan utbildning som gäller militär utbildning av Försvarsutbildningsföreningen.* Eftersom paragrafen gäller godkännande av utbildare och ledare av skjutningar i den skjututbildning som Försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen, finns det inte längre något behov av den. Följaktligen föreslås den bli upphävd.

22 §. Det föreslås att paragrafen ska upphävas och innehållet i den flyttas över till en ny 22 f §.

4 b kap. *Presentationsverksamhet som ordnas av Försvarsutbildningsföreningen.* I kapitlet ska det föreskrivas om Försvarsutbildningsföreningens nya verksamhet som ska ordnas som en offentlig förvaltningsuppgift. Till sina mål och sitt innehåll avviker presentationsverksamheten betydligt från den föreslagna utbildningen som främjar den militära förmågan, varför det föreslås att bestämmelserna om den ska finnas i ett eget kapitel.

22 a §. *Innehållet i presentationsverksamheten.* Det föreslås att i paragrafen ska tas in som en ny offentlig förvaltningsuppgift för Försvarsutbildningsföreningen att ordna verksamhet där försvaret presenteras. Syftet med verksamheten ska vara att introducera dem som ska utbildas i innehållet i beväringstjänsten. För presentation av beväringstjänsten för deltagarna ska det t.ex. kunna hållas föreläsningar eller deltagarna ska kunna föras till kaserner för att bekanta sig med dem. Presentationsverksamheten ska kunna ordnas antingen helt eller delvis på militärområden. Vid planeringen av innehållen i verksamheten ska beaktas det förbud mot att ge militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan till minderåriga, vilket har konstaterats i samband med 20 §. I presentationsverksamheten får personer som fyllt 16 år

delta. Beväringstjänsten är det möjligt att fullgöra som 18-åring. Följaktligen har de som fyllt 16 år ännu tid att förbereda sig för tjänstgöring och de som överväger att fullgöra frivillig militärtjänst för kvinnor har möjlighet att få information om, vad det innebär att fullgöra beväringstjänst. Ungdomar som ännu inte fyllt 16 har inte nödvändigtvis i samma mån nytta av presentationsverksamheten. På dessa grunder föreslås det att åldersgränsen för att få delta i presentationsverksamheten ska vara 16 år.

I praktiken har utbildning som motsvarar den verksamhet som föreslås i paragrafen under den tid som gällande lag varit i kraft ordnats som Försvarsutbildningsföreningens s.k. beredskaps- och säkerhetsutbildning, som är föreningens fria föreningsverksamhet. Således har det tidigare inte varit fråga om en offentlig förvaltningsuppgift. Med beaktande av presentationsverksamhetens ovan refererade karaktär och innehåll är det motiverat att föreskriva att ordnandet av verksamheten är en offentlig förvaltningsuppgift för Försvarsutbildningsföreningen. Det är motiverat att möjliggöra att statsunderstöd används för omkostnaderna för presentationsverksamheten i synnerhet för att huvudmålgruppen för denna verksamhet är minderåriga ungdomar. Då är det motiverat att sänka tröskeln för deltagande för vissa ungdomar till följd av de finansiella kostnader deltagandet medför. Presentationsverksamheten kan också anses vara en bra och konkret informationsförmedlingskanal, som å ena sidan kan göra den frivilliga tjänstgöringen för kvinnor synligare och å andra sidan minska antalet som avbryter beväringstjänsten. Den utbildning som gäller de kurser som ska ingå i presentationsverksamheten har på det sätt som konstateras ovan huvudsakligen getts som Försvarsutbildningsföreningens beredskaps- och säkerhetsutbildning, vilket gör att det inte har varit möjligt att använda statsunderstödsmedel för ordnandet av utbildningen. I utbildningen har i synnerhet kvinnor deltagit, vilket gör att genom det som föreslås främjas i praktiken just kvinnors möjlighet att bekanta sig med beväringstjänsten.

Det föreslås att i 2 mom. ska föreskrivas om de begränsningar som gäller presentationsverksamheten. I presentationsverksamheten ska det inte vara tillåtet att använda Försvarsmaktens skjutvapen, ammunition eller explosiva varor eller övningsmodeller av dessa. I presentationsverksamheten ska det inte heller vara tillåtet att ge utbildning som utvecklar den militära kompetensen eller handlingsförmågan, Begränsningarna är nödvändiga särskilt med tanke på tilläggsprotokollet till konvention om barnets rättigheter.

22 b §. *Vårdnadshavarnas samtycke.* När en person som inte fyllt 18 år deltar i presentationsverksamheten, är en förutsättning för deltagandet ett skriftligt samtycke som vårdnadshavaren har gett en anställd vid Försvarsutbildningsföreningen. Bestämmelser om vårdnadshavarens uppgifter och vårdnadshavarnas samverkan finns dessutom i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983). Enligt 5 § som gäller samarbete mellan vårdnadshavare ansvarar barnets vårdnadshavare gemensamt för de uppgifter som hör till vårdnaden om barnet och fattar gemensamt beslut som gäller barnet. I enlighet med denna huvudregel krävs det att barnets samtliga vårdnadshavare har gett sitt samtycke till deltagande i verksamheten.

4 c kap. *Försvarsutbildningsföreningens internationella utbildningsverksamhet.* I kapitlet ska det föreskrivas om Försvarsutbildningsföreningens möjlighet att ge utbildning utomlands och om utlänningars möjlighet att delta i Försvarsutbildningsföreningens utbildning i Finland.

22 c §. *Utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ordnar utomlands.* I 1 mom. ska det föreskrivas om Försvarsutbildningsföreningens rätt att ge utbildning som främjar den militära förmågan utomlands. Den utbildning som avses i paragrafen ska vara t.ex. utbildning som ges utländska militärtrupper och av Försvarsutbildningsföreningen utsända personers deltagande i militärfärdighetstävlingar som främjar den militära förmågan. Syftet med dylik utbildning ska vara utvecklande av kompetensen hos de reservister som ger utbildningen eller att utbildningen är förenlig med Finlands nationella försvar samt utrikes- och säkerhetspolitiska intresse.

Även om de ovan nämnda kriterierna som gäller utbildningens syfte är parallella, ska den utbildning som utvecklar reservisternas kompetens alltid vara förenlig med Finlands nationella försvar samt utrikes- och säkerhetspolitiska intresse. Formuleringen har lagstiftningstekniskt utarbetats på ovan nämnt sätt för att givandet av utbildning endast ska vara möjligt när den är förenlig med det nationella försvaret samt med det utrikes- och säkerhetspolitiska intresset.

Med internationellt försvarssamarbete förbättras försvarets prestationsförmåga och samverkansförmåga. Försvarssamarbete är nödvändigt, eftersom utvecklandet och upprätthållandet av prestationsförmågan i fortsättningen blir allt svårare för alla länder. Försvarssamarbetet stöder också förebyggandet av kriser och främjar tillgången på politiskt stöd och militärt samt annat bistånd i en situation, där våra egna resurser visar sig otillräckliga. Under den tid som gällande lag har varit i kraft har Försvarsutbildningsföreningen sänt utbildare och frivilliga avdelningar utomlands på övningar både som utbildare och deltagare. Ovan nämnda övningsverksamhet kan anses vara en nyttig erfarenhet för reservisterna i den nuvarande försvarspolitiska situationen, där förmågan till samverkan med internationella trupper betonas. Till följd av detta bör det inte utan grund förhindras att man inom det frivilliga försvaret skaffar sig sådana erfarenheter som kan fås via det internationella försvarssamarbetet. Frivilliga utbildares samarbete med utländska väpnade styrkor, vilket grundar sig på en utrikes- och säkerhetspolitisk övervägning, främjar Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska mål samt målen för det nationella försvaret.

Distributionen av utbildningen i Försvarsmaktens metoder och materiel till trupper och personer som hör till utländska väpnade styrkor bör emellertid vara reglerad och övervakad, redan i och med de sekretessintressen som anknyter till denna kunskap. Avslöjandet av uppgifter som har definierats som sekretessbelagda utan en bestämmelse i lagstiftningen om rätt att avslöja dylika uppgifter, kan komma att bedömas bl.a. som sådant avslöjande av en säkerhetshemlighet som avses i 12 kap. 2 § i strafflagen. Således ska dylik verksamhet inte kunna bedrivas i Försvarsutbildningsföreningens fria föreningsverksamhet eller på åtgärd av registrerade föreningar.

Enligt 2 mom. ska beslut om den verksamhet som avses i 1 mom. fattas av försvarsministeriet. Ifall ett ärende som gäller utbildningsverksamhet anses vara vittsyftande eller principiellt viktigt ska ärendet i enlighet med 14 § i lagen om statsrådet (175/2003) avgöras av statsrådets allmänna sammanträde. Som sådana ärenden ska kunna anses t.ex. i vissa situationer beslut om med vilka staters väpnade styrkor och på vilka staters område den verksamhet som avses i paragrafen ska bedrivas. Innan beslut fattas ska ärendet i förberedande grad behandlas vid det gemensamma sammanträdet mellan republikens president och statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskott, om ärendet har en sådan betydelse som avses i 25 § 3 mom. i reglementet för statsrådet (262/2003). Det kan vara att ett ärende som gäller utbildningsverksamhet inte förutsätter beslut av statsrådets allmänna sammanträde, men att ärendet trots allt bör behandlas i utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet eller det gemensamma mötet mellan republikens president och statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskott som avses i 24 § i lagen om statsrådet (175/2003).

De ärenden som gäller Försvarsutbildningsföreningens internationella utbildningsverksamhet som avse i paragrafen ska alltid behandlas vid huvudstaben innan de behandlas i statsrådet. På detta sätt säkerställs det att Försvarsmaktens och Försvarsutbildningsföreningens internationella samverkan är samordnad innan beslut ska fattas.

22 d §. *Utländska medborgare i utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ordnar i Finland.* I 1 mom. ska det möjliggöras att utländska medborgare får delta i utbildning som främjar den militära förmågan och i presentationsverksamheten.

4 d kap. *Allmänna bestämmelser om den utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ordnar.* I kapitlet ska samlas alla gemensamma allmänna bestämmelser som gäller Försvarsutbildningsföreningens utbildning och verksamhet i 4 a–4 c kapitlen. I kapitlet ska finnas bestämmelser om val av deltagare till Försvarsutbildningsföreningens utbildning, anmälan till utbildningen och om Försvarsmaktens stöd till det frivilliga försvaret.

22 e §. *Val av deltagare till utbildning och verksamhet som Försvarsutbildningsföreningen ordnar.* I lagen föreslås en ny bestämmelse om val av deltagare till utbildning och verksamhet som Försvarsutbildningsföreningen ordnar. Enligt 1 mom. ska bestämmelsen gälla utbildningen och verksamheten i 4 a – 4 c kapitlen, dvs. den utbildning och verksamhet som Försvarsutbildningsföreningen ger som en offentlig förvaltningsuppgift med stöd av 7 § 1 mom. Med den föreslagna bestämmelsen är syftet att framhäva Försvarsutbildningsföreningens möjlighet till ändamålsenlighetsprövning vid antagandet av deltagare till utbildningen. Till exempel till den utbildning som främjar den militära förmågan kan det utgående från innehållet i en enskild kurs vara ändamålsenligt att anta endast personer som fullgjort vapentjänst eller till presentationsverksamheten ungdomar som närmar sig värnpliktsåldern, om alla som anmält sig inte ryms med på kursen. Ingen ska med andra ord ha s.k. subjektiv rätt att komma med på de kurser som Försvarsutbildningsföreningen ordnar som en offentlig förvaltningsuppgift. Men Försvarsutbildningsföreningen ska redan utifrån sin föreningsautonomi ha en möjlighet att välja deltagarna i den verksamhet som föreningen ordnar utgående från 7 § 2 mom.

För Försvarsmakten föreslås i 2 mom. rätt att förbjuda en enskild person att delta i den utbildning och de kurser som Försvarsutbildningsföreningen ordnar som offentlig förvaltningsuppgift. Syftet med bestämmelsen är att göra det möjligt att i samband med anmälningsprocessen utnyttja den information om dem som har anmält sig till utbildning som kan erhållas i form av myndighetssamarbete. Försvarsutbildningsföreningen ska i enlighet med 8 kap. till Försvarsmakten överlåta uppgifter om dem som har anmält sig till utbildningen. Försvarsmakten ska självständigt och i samarbete med andra myndigheter inom gränsen för till buds stående resurser kunna försäkra sig om att de som har anmält sig till utbildningen är lämpliga för den. Detta gör det också möjligt för andra myndigheter, såsom polisen, att inom gränsen för dataskyddsbestämmelserna om denna information lämna uppgifter till Försvarsmakten om de personer som har sökt till utbildningen. På detta sätt ska man kunna förhindra att t.ex. personer som hör till organiserad brottslighet deltar i Försvarsutbildningsföreningens utbildning. Försvarsmaktens självständiga rätt att förbjuda en person att delta i utbildning innebär också att Försvarsmakten inte behöver lämna detaljerade uppgifter om personen till Försvarsutbildningsföreningen.

Försvarsutbildningsföreningen ska till Försvarsmakten lämna uppgifter om dem som har anmält sig till utbildning fyra veckor innan utbildningen inleds. Med den tidsfrist som gäller anmälningsskyldigheten eftersträvas att Försvarsmakten ska få tillräckligt lång tid för att vidta eventuella granskningsåtgärder i fråga om de personer som anmält sig till utbildningen. Försvarsmakten ska se till att dess beslut, med vilket en person förbjuds att delta i utbildning, har getts föremålet för beslutet för kännedom minst en vecka innan utbildningen inleds.

Bestämmelser om delgivning av Försvarsutbildningsföreningens och Försvarsmaktens beslut om deltagande i utbildning finns i 9 och 10 kap. i förvaltningslagen. Beslut som gäller utbildning ska kunna meddelas som vanlig delgivning enligt 59 § i förvaltningslagen, eftersom det i besluten om utbildning inte är fråga om sådana förpliktande beslut som avses i 60 § i förvaltningslagen. Delgivning ska också kunna ske på det sätt som avses i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska ett beslut som avses i 1 och 2 mom. och som gäller antagande av en person till utbildning och verksamhet inte få överklagas genom besvär. Mera ex-

akta motiveringar gällande besvärsförbud finns i samband med de motiveringar som gäller lagstiftningsordningen.

22 f §. *Anmälan om utbildning.* I paragrafen ska det föreskrivas om en skyldighet för Försvarsutbildningsföreningen att årligen till försvarsministeriet och huvudstaben anmäla den utbildning och presentationsverksamhet som föreningen har ordnat. Anmälan ska endast gälla den utbildning som Försvarsutbildningsföreningen har gett som en offentlig förvaltningsuppgift. I paragrafen ska det också föreskrivas om rätt för försvarsministeriet och huvudstaben att få uppgifter om utbildningen av Försvarsutbildningsföreningen. Tidigare ingick bestämmelsen om anmälningsskyldighet i 22 § i den gällande lagen. Till paragrafen ska fogas anmälningsskyldighet och rätt att få information utöver för huvudstaben också för försvarsministeriet. Försvarsministeriet ska ha rätt att få de uppgifter som det behöver med stöd av 68 § 1 mom. i grundlagen och 14 § i statsunderstödslagen, men det anses att den föreslagna bestämmelsen behövs i denna paragraf i informativt syfte. I paragrafen ska inte längre föreskrivas om en skyldighet för Försvarsutbildningsföreningen att anmäla motsvarande utbildningsverksamhet hos dess medlemsorganisationer. Någon anmälningsskyldighet anses inte behövlig, eftersom försvarsförvaltningens myndigheter inte har på lag baserad behörighet att utgående från erhållna uppgifter styra eller övervaka försvarsorganisationerna som är registrerade föreningar.

22 g §. *Försvarsmaktens stöd till Försvarsutbildningsföreningen.* Enligt 2 § 1 mom. 1 punkten underpunkt c i lagen om försvarsmakten hör till Försvarsmaktens uppgifter att främja försvarsviljan. Vidare stöder Försvarsmakten enligt 6 § i lagen i fråga det frivilliga försvaret enligt vad som om detta föreskrivs i lagen om frivilligt försvar. I 1 och 2 mom. i den föreslagna paragrafen ska det föreskrivas om en möjlighet för Försvarsmakten att ge Försvarsutbildningsföreningen sakkunnigstöd samt tillstånd att använda Försvarsmaktens områden och material. I fråga om uppgifterna i 7 § 1 mom. ska Försvarsmaktens stöd ges för skötseln av Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter. I fråga om den verksamhet om vilken föreskrivs i 7 § 2 mom. ska det vara fråga om givandet av stöd i anknytning till upprätthållandet av försvarsviljan. I paragrafen ska det göras möjligt att ge stöd, men det ålägger inte till någon del Försvarsmakten att ge stöd. Försvarsmakten ska i varje enskilt fall bedöma om den ger stöd till den verksamhet som en begäran om stöd gäller, vilket slags stöd den ger och i vilken omfattning. Försvarsmaktens stöd som beskrivs i paragrafen har emellertid varit betydande med tanke på Försvarsutbildningsföreningens verksamhet. Innehållet i paragrafen ska motsvara gällande rättsläge vad gäller att stöd ges efter prövning.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska Försvarsmakten kunna ge sina vapen för hantering som stöd försvarsutbildningsföreningens utbildning som främjar den militära förmågan. Det ska vara förbjudet att skjuta med vapnen. Hanteringen av vapnen ska ske på Försvarsmaktens område eller fartyg. Som sådana områden ska också anses de områden som Försvarsmakten har tagit i bruk utgående från 14 § i lagen om försvarsmakten. Momentet motsvarar innehållsmässigt det föreslagna 20 § 3 mom.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska som stöd dock inte få ges Försvarsmaktens ammunition eller explosiva varor. Denna avgränsning motsvarar bestämmelserna om militär utbildning i 2 § 1 mom. och givandet av militär utbildning i 17 §.

Enligt det föreslagna 4 mom. ska vid användningen av det stöd som Försvarsmakten ger iakttas Försvarsmaktens gällande anvisningar, säkerhetsbestämmelser och andra föreskrifter. Stödmottagarens förfarande i strid med denna bestämmelse ska kunna beaktas t.ex. vid bedömningen av vållande i fråga om en skada som orsakats Försvarsmaktens utrustning till följd av ett förfarande i strid med anvisningar och föreskrifter. I fråga om Försvarsutbildningsföreningens aktörer som verkar under tjänsteansvar ska även bestämmelserna om tjänsteansvar kunna tas upp för bedömning.

Enligt det föreslagna 5 mom. ska på stöd som Försvarsmakten ger Försvarsutbildningsföreningen inte tillämpas lagen om grunderna för avgifter till staten. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att det stöd som Försvarsmakten ger Försvarsutbildningsföreningen ges utan vederlag.

28 §. *Förbindelse som gäller utbildning och uppgifter.* I paragrafen stryks hänvisningen till den utbildning som Försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen. och korrigeras Försvarsmaktens namn så att det får stor begynnelsebokstav. I övrigt ändras paragrafen inte. Ändringarna är författningstekniska.

32 §. *Skyldigheter för dem som avgett förbindelse.* Det föreslås att den materiella bestämmelse i 3 mom., som gäller sekretess för den som har avgett en förbindelse och förbud mot att utnyttja information, ska upphävas. I stället föreslås det att om sekretess och förbud mot att utnyttja information för dem som deltar i verksamheten ska föreskrivas i en ny 32 a §.

32 a §. *Tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande av information*. Bestämmelser om tystnadsplikt för den som avgett en godkänd förbindelse och om förbud mot utnyttjande av information finns för närvarande i 32 § 3 mom. Det föreslås att bestämmelserna i fråga ska samlas i en ny 32 a §. Den bestämmelse som gäller tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande är av informativ karaktär, eftersom om denna sak föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), som är en allmän lag. I praktiken ska hänvisningen gälla 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Således föreslås det att den materiella bestämmelse som gäller tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande ska upphävas. Ändringen är författningsteknisk, eftersom de materiella bestämmelserna på det sätt som konstateras ovan har funnits i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet också under den tid som gällande lag har varit i kraft.

34 §. *Ekonomiska förmåner.* I paragrafen stryks hänvisningarna till den utbildning som Försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen. I övrigt ändras paragrafen inte. Ändringen är författningsteknisk.

35 §. *Sociala förmåner.* I paragrafens 1 mom. stryks hänvisningen till den utbildning som Försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen. Vidare ska 1 mom. 2 punkten uppdateras med en hänvisning till lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016) i stället för den nuvarande hänvisningen till lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990). Ändringarna är författningstekniska.

37 §. *Skadestånd för en skada som uppstått i samband med utbildning och vissa andra uppgifter som avses i denna lag.* I paragrafen stryks hänvisningen till den utbildning som Försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen. I övrigt ändras paragrafen inte. Ändringen är författningsteknisk.

42 §. *Verksamhetsberättelse.* Det föreslås att paragrafen ska ändras så att i verksamhetsberättelsen endast behandlas den utbildning och verksamhet som Försvarsutbildningsföreningen ger som en offentlig förvaltningsuppgift. Försvarsutbildningsföreningen är endast vad gäller utbildningsverksamheten i fråga underställd försvarsförvaltningens styrning och övervakning.

1.2 Skjutvapenlagen

17 §. *Undantag från tillämpningsområdet.* I paragrafens 1 mom. föreslås en ny 4 a och b punkt. Genom den nya 4 a punkten ska skjutvapenlagens tillämpningsområde inte omfatta de utbildningar som ordnas med skjutvapen och vapendelar som ägs av Försvarsmakten och som avses i 20 § i lagen om frivilligt försvar och främjar den militära förmågan, när hanteringen av

vapnen försiggår under Försvarsmaktens övervakning och på Försvarsmaktens område eller fartyg och med vapnen inte skjuts. Förbudet att skjuta ska också gälla lösa patroner. I praktiken ska det vara fråga om att utnyttja Försvarsmaktens skjutvapenmateriel för olika slags hanterings- och materielutbildning, där det t.ex. berättas om granatkastardelar och deras egenskaper och övas i att sätta dem i användbart skicka samt tas upp principerna för dem utan att det skjuts med dem.

Försvarsmaktens vapen ska hanteras under Försvarsmaktens övervakning. Detta innebär i praktiken att Försvarsmaktens personal ska vara närvarande vid den övning där vapnen används. Vid ordnandet av övervakningen ska dock kunna beaktas t.ex. typen och antalet av de vapen som används vid övningen samt övriga övervakningsarrangemang på området. Det ska vara tillåtet att utnyttja t.ex. andra i Försvarsmaktens personal vid garnisonerna än de som deltar i övervakningen av kursen och olika övervakningssystem när det bedöms om dimensioneringen av övervakningen av vapnen är tillräcklig.

Gällande lagstiftning har inte förutsatt att Försvarsmaktens anställda är närvarande i den militära utbildning som beställts av Försvarsutbildningsföreningen och vid vilken Försvarsmaktens vapen har hanterats. Det har dock varit obligatoriskt att dylik utbildning skulle försiggå under ledning av Försvarsmaktens anställda. Enligt 1 § i försvarsministeriets förordning om frivilligt försvar (1212/2007) som har utfärdats med stöd av gällande lag om frivilligt försvar, bör en yrkesmilitär vid Försvarsmakten eller någon som hör till gränsbevakningsväsendets personal personligen vara på plats vid militär utbildning som beställs av Försvarsutbildningsföreningen, där det skjuts med Försvarsmaktens vapen eller används Försvarsmaktens ammunition eller explosiva varor.

Genom den 4 b punkt som föreslås ska skjutvapenlagens tillämpningsområde inte omfatta de utbildningar som ordnas med skjutvapen och vapendelar som ägs av Försvarsmakten och som avses i 20 § i lagen om frivilligt försvar och främjar den militära förmågan, när hanteringen av vapnen försiggår under Gränsbevakningsväsendets övervakning och på Gränsbevakningsväsendets eller Försvarsmaktens område eller fartyg och med vapnen inte skjuts.

1.3 Arbetarskyddslagen

6 §. *Begränsning av tillämpningsområdet.* Det föreslås att hänvisningen till den militära utbildning som Försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen ska strykas i 2 mom., eftersom Försvarsmakten enligt vad som föreslås i fortsättningen inte ska kunna beställa militär utbildning av Försvarsutbildningsföreningen. Ändringen är författningsteknisk. Det föreslås att till momentet ska fogas en bestämmelse om att lagen inte ska tillämpas på Gränsbevakningsväsendets frivilliga övningar på ett sätt som motsvarar Försvarsmakten.

1.4 Strafflagen

45 kap. **Om militära brott.**

27 §. *Krigsmän.* Det föreslås att paragrafens 1 mom. 2 a punkt ska ändras så att i punkten stryks hänvisningen till 21 § i lagen om frivilligt försvar, eftersom den paragrafen föreslås bli upphävd.

2 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Propositionen innehåller beröringspunkter med rättsstatsprincipen i 2 § 3 mom. och föreningsfriheten i 13 § i grundlagen samt rättsskyddet i 21 § i grundlagen och överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter, om vilket föreskrivs i 124 § i grundlagen.

Enligt propositionen ska det föreskrivas mera exakt än för närvarande om Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter och om myndigheternas uppgifter inom det frivilliga försvaret. Genom detta ska det väsentliga innehållet i rättsstatsprincipen enligt 2 § 3 mom. i grundlagen genomföras. Enligt det momentet ska all utövning av offentlig makt bygga på lag, och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas.

Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Utifrån 7 § i lagförslag 1 ska det vara Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgift utöver annat att ordna utbildning som främjar den militära förmågan och PR-verksamhet, vilka hör till det frivilliga försvaret.

Bestämmelsen ska bedömas med stöd av 124 § i grundlagen. Enligt den kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. I praktiken måste förslaget bedömas just utgående från bestämmelsen om begränsning av utövning av offentlig makt.

Det föreslås att i 2 § i den föreslagna lagen ska föreskrivas om innehållet i den utbildning som främjar den militära förmågan och som ges som en offentlig förvaltningsuppgift, vilken ska kompletteras av de begränsningar som anförs i 20 § och gäller givandet av utbildningen i fråga. Enligt paragraferna i fråga ska Försvarsutbildningsföreningen för personer som fyllt 18 år kunna ordna utbildning som utvecklar individens militära kompetens och handlingsförmåga gällande Försvarsmaktens metoder och utrustning för agerande i krig eller andra väpnade konflikter. Försvarsutbildningsföreningen ska få ge sådan utbildning åt en trupp av högst en grundenhets storlek, dvs. ett kompani. Utbildning ska inte få ges dem som fullgör beväringstjänst, dem som hör till Försvarsmaktens organisation under undantagsförhållanden eller för trupper som förbereds för en insats. Som Försvarsutbildningsföreningens utbildning som främjar den militära förmågan är det inte tillåtet att ordna stridsskytte eller utbildning i Försvarsmaktens ammunition eller explosiva varor. I utbildning som främjar den militära förmågan ska hanteringsutbildning få ges med Försvarsmaktens vapen under Försvarsmaktens övervakning och på Försvarsmaktens områden. Det ska inte vara tillåtet att skjuta med Försvarsmaktens vapen i den utbildning som främjar den militära förmågan.

Syftet med den utbildning som främjar den militära förmågan ska på det sätt som nämns ovan vara att utveckla individens kompetens och handlingsförmåga. Det ska emellertid vara tillåtet att utbilda individens färdigheter i en övningssammansättning, vilket är något nytt jämfört med gällande rättsläge. I praktiken har det varit svårt att utbilda individens färdigheter utan den övningsreferensram som behövs på det sätt som framkommer i detaljmotiveringen till den föreslagna 2 §. Den utbildning som ges med Försvarsmaktens vapen har enligt gällande lag måsta ske under ledning av någon som hör till Försvarsmaktens personal. Nu ska enligt vad som föreslås formuleringen i fråga ändras från ledning till övervakning, vilken som begrepp kan anses mera exakt avgränsat än tidigare. Gällande definition på utbildning som främjar den militära förmågan har på så sätt varit oklar att det har varit ytterst svårt att tolka hurdan utbildning det över huvud taget har varit tillåtet för Försvarsutbildningsföreningen att ge som utbildning som främjar den militära förmågan.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande 52/2006 rd i fråga om regeringens proposition RP 172/2006 rd med förslag till lag om frivilligt försvar och vissa lagar som har samband med den konstaterat att ordnandet av utbildning för statens krigsmakt är utan tvivel en offentlig förvaltningsuppgift som avses i 124 § i grundlagen. Till väsentliga delar bör utbildningen handhas av myndigheterna. Utbildningsdeltagarna får träning i att utöva den viktigaste makt som staten har och i det avseendet också träning i att utöva offentlig makt, även om någon betydande offentlig makt inte utövas i själva utbildningen. I sitt utlåtande ansåg utskottet också att med tanke på 124 § i grundlagen är det viktigt att ställa vissa inskränkningar på den utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ger. Dylika inskränkningar har enligt utskottet varit att Försvarsmakten ensam har ansvaret för utbildandet av dem som fullgör beväringstjänst, träning av trupper inför operationer och ordnandet av stridsskjutning. Enligt vad som föreslås ska denna verksamhet också i fortsättningen vara endast Försvarsmaktens sak, och dessa begränsningar har nu preciserats också utgående från grundlagsutskottets utlåtande om den tidigare lagen.

I gällande lag finns en begränsning i användningen av Försvarsmaktens skjutvapen, enligt vilken Försvarsmaktens skjutvapen, ammunition och explosiva varor får hanteras endast i utbildning som Försvarsmakten har beställt av Försvarsutbildningsföreningen och som försiggår under Försvarsmaktens styrning. Till denna del föreslås ovan nämnda ändring, enligt vilken Försvarsmaktens skjutvapen under Försvarsmaktens övervakning ska kunna ges för Försvarsutbildningsföreningens utbildning. Syftet med förslaget är i praktiken att stryka Försvarsmaktens skyldighet att beställa denna utbildning av Försvarsutbildningsföreningen.

I 2 och 20 § ska det föreskrivas på ovan nämnt sätt exakt avgränsat om användningen och övervakningen av Försvarsmaktens skjutvapen. Försvarsmaktens vapen ska få hanteras endast på Försvarsmaktens områden och skytteutbildning ska inte få ges med dem. Den hanteringsutbildning som ska ges med skjutvapen ska på det sätt som föreskrivs i gällande lag kvarstå direkt hos Försvarsmakten. Vid användningen av skjutvapen ska dessutom Försvarsmaktens interna föreskrifter, anvisningar och andra bestämmelser iakttas. Utbildning som främjar den militära förmågan ska över huvud taget kunna ges endast av Försvarsutbildningsföreningen som en offentlig förvaltningsuppgift. Enligt 3 § i den föreslagna lagen ska Försvarsutbildningsföreningens verksamhet fortfarande bedrivas under försvarsministeriets och huvudstabens styrning och övervakning.

Syftet med presentationsverksamheten är på det sätt som föreslås ovan i 20 a § att presentera beväringstjänstens innehåll för dem som deltar i verksamheten. För presentation av beväringstjänsten för deltagarna ska det t.ex. kunna hållas föreläsningar eller deltagarna ska kunna föras till kaserner för att bekanta sig med dem. Presentationsverksamheten ska kunna ordnas antingen helt eller delvis på militärområden. I verksamheten är det fråga om att ge information om innehållet i beväringstjänsten, i vilket ingår bl.a. besök på militärområden. I princip kan denna verksamhet således anses vara en uppgift som ankommer på en myndighet. Reservister och de personer som fått kompetens i Försvarsutbildningsföreningens verksamhet kan också anses ha sådana kunskaper och färdigheter att genomförandet av verksamhet som gäller beväringstjänst av det beskrivna slaget vore möjligt med lägre kostnader än om den genomförs som myndighetsverksamhet. Således kan detta regelverk anses ändamålsenligt. Utgående från verksamhetens innehåll, art och det att den ska ordnas på åtgärd av en offentligrättslig förening som styrs och övervakas av försvarsförvaltningens myndigheter kan det att en uppgift anförtros någon annan än en myndighet inte anses äventyra de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten, rättsskyddet eller andra krav på god förvaltning.

På ovan nämnda grunder kan bestämmelsen inte bedömas innebära att uppgifter som innehåller betydande utövning av offentlig makt enligt 124 § i grundlagen anförtros en part som står

utanför statens myndighetsmaskineri. Förslaget är inte problematiskt med tanke på kraven i 124 § 1 mom. i grundlagen.

Besvärsförbud

Bestämmelsen i 22 e § om val av deltagare till utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ordnar har beröringspunkter med bestämmelserna om rättsskydd i 21 § i grundlagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen i 22 e § om val av deltagare väljer Försvarsutbildningsföreningen deltagarna till den utbildning som föreningen ordnar. Försvarsmakten ska ha rätt att förbjuda en person att delta i Försvarsutbildningsföreningens utbildning. Ett beslut om val till denna utbildning får inte överklagas genom besvär. Besvärsförbudet ska dock inte i fråga om 22 e § riktas mot individens rätt och skyldighet utan mot ett beslut som myndigheten fattat efter prövning.

Syftet med den föreslagna 22 e § har varit att möjliggöra ändamålsenlighetsprövning för Försvarsutbildningsföreningen och Försvarsmakten i fråga om antagandet av deltagare till utbildningen. Ändamålsenlighetsprövningen har man strävat efter att styra med detaljmotiveringen till paragrafen. I praktiken måste man i den ändamålsenlighetsprövning som gäller antagning till utbildning beakta till buds stående utbildningsresurser, hur lämplig en person som söker till en utbildning är för den utbildningen och Försvarsmaktens behov. Så kallad subjektiv rätt att bli antagen till utbildningen ska inte föreligga. Då måste myndigheten bevilja eller fullfölja rättigheten när de lagfästa villkoren är uppfyllda.

Det är nödvändigt att för Försvarsmakten säkerställa en självständig rätt att påverka valet av personer som deltar i Försvarsutbildningsföreningens utbildning. Försvarsmakten ska ha möjlighet till bl.a. informationsutbyte myndigheterna emellan, utan att uppgifter som andra myndigheter har överlåtit till Försvarsmakten måste överlåtas vidare till Försvarsutbildningsföreningen. På detta sätt ska man kunna förhindra att t.ex. personer som hör till en organiserad kriminell sammanslutning deltar i Försvarsutbildningsföreningens utbildning. Försvarsmaktens möjlighet att bedöma hur lämpliga de som deltar i utbildning är för utbildningen är också av andra orsaker än den ovan nämnda motiverad t.ex. när man beaktar behoven i placeringsförfarandet. Med tanke på den utbildning och de uppgifter det är fråga om är det motiverat att ge myndigheterna en omfattande prövningsrätt.

Trots besvärsförbudet ska en person som har fått ett negativt beslut ha möjlighet att anföra klagomål hos högsta laglighetsövervakarna eller anföra en förvaltningsklagan enligt 8 a kap. i förvaltningslagen och på detta sätt få beslutet och beslutsförfarandet i sitt ärende att bli föremål för en separat rättslig bedömning och övervakning, även om det inte är möjligt att söka ändring i själva beslutet eller dess innehåll.

Enligt 13 § i gällande lag om frivilligt försvar ska Försvarsutbildningsföreningen vid skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter iaktta förvaltningslagen (434/2003). I förvaltningslagen föreskrivs det om grunderna för god förvaltning och om förfarandet i förvaltningsärenden. Bestämmelser om överklagbara förvaltningsbeslut och om sökande av ändring i dem finns i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Med ett beslut över vilket besvär kan anföras avses enligt 5 § i förvaltningsprocesslagen en åtgärd varigenom ett ärende har avgjorts eller lämnats utan prövning. Enligt 6 § i lagen i fråga kan besvär anföras över ett beslut av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet.

I motiveringarna till 13 § i gällande lag (RP 172/2006 rd, s. 32) har det ansetts att för Försvarsutbildningsföreningens del blir av förvaltningslagen i praktiken endast de bestämmelser i 2 kapitlet som gäller principer om god förvaltning och iakttagande av dem tillämpliga. I motiveringen har det ansetts att Försvarsutbildningsföreningen inte handlägger förvaltningsärenden

eller fattar förvaltningsbeslut, utan att det i högre grad är fråga om faktisk förvaltningsverksamhet. Som ett undantag till detta nämns i motiveringen t.ex. begäran om information enligt offentlighetslagen och förvaltningsbeslut om dessa. Till följd av detta har det i gällande lag inte tagits in någon bestämmelse om besvärsförbud gällande beslut som anknyter till Försvarsutbildningsföreningens utbildningsverksamhet. Under utredningens gång ansågs det emellertid att valet av deltagare gäller utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ordnar som en offentlig förvaltningsuppgift och som huvudsakligen ska finansieras med statsunderstöd. Således ska ett beslut som gäller antagning till utbildning eller avslående av en ansökan vid en bedömning enligt den ovan nämnda 6 § i förvaltningsprocesslagen kunna anses som ett överklagbart beslut. Följaktligen bör besvärsförbudets förenlighet med grundlagen bedömas.

I grundlagen finns bestämmelser om rättsskydd i 21 §. Enligt paragrafen har var och en rätt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Grundlagsutskottet har ansett att uttrycket ”beslut som gäller ens rättigheter och skyldigheter” i första hand anknyter till omständigheter som sammanhänger med rättigheter och skyldigheter enligt finsk rätt (GrUU 51/2010 , s. 2, GrUU 12/1997, s. 1), varför besvärsförbud i denna proposition har granskats enbart ur den nationella grundlagens perspektiv. Grundlagsutskottet har ansett att vilken som helst myndighetsåtgärd som är positiv för individen inte är ett beslut som gäller individens rätt på det sätt som avses i 21 §. Grundlagen utgår från att lagstiftningen innefattar ett tillräckligt exakt kriterium för att det uppkommer en relation mellan den enskilde och det allmänna, som kan betraktas som en rättighet. Så kallade subjektiva rättigheter är det tydligaste kriteriet av det här slaget. Då måste myndigheten bevilja eller fullfölja rättigheten när de lagfästa villkoren är uppfyllda. Även bestämmelserna om villkoren för rättigheter eller förmåner som i hög grad är beroende av prövning kan i sig utgöra ett tillräckligt exakt underlag för att det ska uppstå ett förhållande mellan individen och det allmänna som kan betraktas som en rättighet enligt 21 §. Ett sådant underlag uppkommer däremot inte om en förmån eller service helt och hållet är beroende av myndighetens prövning, disponibla anslag eller t.ex. planer (GrUU 12/1997 rd, s. 1–2, GrUU 16/200, s. 4, GrUU 52/2002 rd, s. 3, GrUU 51/2010 rd, s. 2, GrUU 32/2012 rd, s. 4).

Med beaktande av å ena sidan grundlagsutskottets ovan nämnda utlåtandepraxis och å andra sidan innehållen i 22 e § i propositionen, kan godkännandet eller förkastandet av ansökningar till den utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ger som en offentlig förvaltningsuppgift inte anses som en sådan rätt eller förmån om vilken det enligt 21 § i grundlagen bör finnas en möjlighet att anföra besvär. Besvärsförbud kan också anses vara motiverat när utbildningens karaktär och aspekter som gäller säkerhet beaktas. Följaktligen och när man ännu beaktar att den som sökt till utbildningen har möjlighet att anföra en förvaltningsklagan eller klagan hos de högsta laglighetsövervakarna över det förfarande som har lett till Försvarsutbildningsföreningens urvalsbeslut, utgör förslaget inget problem med tanke på kraven i 124 § i grundlagen.

En förenings självbestämmanderätt och verksamhetsfrihet

En grund för föreningsfriheten som har tryggats i grundlagen har ansetts vara föreningarnas interna självbestämmanderätt och verksamhetsfrihet. Till dem har vidare ansetts höra bl.a. föreningars rätt att fritt anta de stadgar de önskar (RP 309/1993 rd). Grundlagsutskottet har emellertid i sin praxis utgått ifrån att föreningar som har ordnats genom lagstiftningsåtgärder inte behöver åtnjuta självbestämmanderätt av samma slag som de föreningar som regleras genom föreningslagen. Å andra sidan är det enligt utskottets tidigare ställningstaganden inte sakligt att begränsa autonomin för föreningar som ordnats genom lag i högre grad än vad som är nödvändigt med tanke på deras lagfästa uppgifter (GrUU 52/2006 rd, GrUU 39/2004 rd, GrUU 1/1998 rd).

Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter anknyter utgående från 7 § i lagen om frivilligt försvar huvudsakligen till ordnandet av den frivilliga försvarsutbildningen och till ordnandet av den utbildning som främjar den militära förmågan och till presentationsverksamheten. I synnerhet arten hos den utbildning som främjar den militära förmågan som utbildning som stöder Försvarsmaktens militära utbildning förutsätter att verksamheten i fråga utgår från Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets behov. Följaktligen har myndighetsstyrningen av verksamheten redan av ändamålsenlighetsskäl ansetts befogad. Å andra sidan med beaktande av verksamhetens ovan nämnda art och utbildningsinnehållen kan myndighetsövervakning för sin del anses nödvändig med tanke på att verksamhetens lagenlighet ska kunna säkerställas. Dessutom täcks föreningens omkostnader i enlighet med 11 § i gällande lag med ett anslag som årligen tas in i statsbudgeten. Med beaktande av dessa omständigheter och framför allt den särskilda karaktären hos Försvarsutbildningsföreningens förvaltningsuppgifter är det nödvändigt att genom lag stifta om begränsningar som ingriper i föreningens autonomi i jämförelsevis hög grad. Dessa begränsningar gäller myndigheternas styrning och övervakning av föreningen. Således har de föreslagna bestämmelserna om försvarsministeriets, Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets styrning och övervakning (3 och 3 a §) ansetts vara förenliga med grundlagens regelverk om föreningsautonomi och grundlagsutskottets utlåtandepraxis. Utgående från detta blir föreslaget inte problematiskt med hänsyn till grundlagen.

Det lagförslag som ingår i propositionen kan enligt regeringens uppfattning behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det är dock skäl att grundlagsutskottets utlåtande begärs om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om frivilligt försvar

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om frivilligt försvar (556/2007) 9 § 3 mom., 18 § 3 mom., 21 och 22 §, samt 32 § 3 mom.,

ändras 2 och 3 §, 6 § 1 och 2 mom., 7 § 1 mom., 11 § 1 mom., 12, 13, 17 §, rubriken för 18 och 19 §, 20 §, 28 § 1 mom., det inledande stycket i 34 § 1 mom., 34 § 2 mom., det inledande stycket och 2 punkten i 35 § 1 mom., samt 37 § 1 mom. och 42 § samt

fogas till lagen en ny 3 a §, 4 a – 4 c kap. och 32 a § som följer:

2 §

Militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan

Med *militär utbildning* avses i denna lag tillhandahållande av utbildning av Försvarsmaktens trupper och ordnande av utbildning med Försvarsmaktens ammunition och explosiva varor.

Med *utbildning som främjar den militära förmågan* avses i denna lag annan än sådan utbildning som avses i 1 mom., där utbildning ges en individ i Försvarsmaktens metoder eller utrustning för att uppnå militär kompetens och handlingsförmåga för agerande i krig eller andra väpnade konflikter.

3 §

Försvarsministeriets, Försvarsmaktens och huvudstabens uppgifter i fråga om det frivilliga försvaret

— —

Försvarsministeriet ska sköta den allmänna styrningen av och tillsynen över det frivilliga försvaret.

Försvarsmaktens huvudstab ska styra Försvarsutbildningsföreningens verksamhet som avses i 7 § 1 mom. samt övervaka att denna lag iakttas i verksamheten.

Försvarsmakten ska övervaka användningen av Försvarsmaktens vapen i den utbildning som främjar den militära förmågan och leda användningen av frivilliga vid den handräckning som Försvarsmakten ger och vid räddningsverksamhet samt stödja Försvarsutbildningsföreningens verksamhet i enlighet med vad som bestäms närmare i denna lag.

3 a §

Tillämpning av lagen på Gränsbevakningsväsendet

Vad som i denna lag föreskrivs om Försvarsmakten tillämpas också på Gränsbevakningsväsendet när det utför uppgifter enligt denna lag, med undantag av det som föreskrivs i 23 §. Vad som i denna lag föreskrivs om Försvarsmaktens huvudstab tillämpas också på staben för Gränsbevakningsväsendet när den utför uppgifter enligt denna lag.

6 §

Försvarsutbildningsföreningen och dess syfte

Försvarsutbildningsföreningen är en offentligrättslig förening som ordnar frivillig försvarsutbildning och är samarbetsorganisation för sina medlemsföreningar.

Försvarsutbildningsföreningens syfte är att främja försvaret genom utbildning, information och upplysning. Föreningen kan ha enheter på riksomfattande, regional och lokal nivå.

— —

7 §

Uppgifter

Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter är att

1) ordna i 4 a – 4 c kap. avsedd utbildning och verksamhet samt att ge information och upplysning om det frivilliga försvaret,

2) utveckla kvinnornas möjligheter att delta i det frivilliga försvaret och ordna tillhörande utbildning som främjar den militära förmågan och presentationsverksamhet,

3) styra, stödja och samordna medlemsorganisationernas försvarsutbildning,

4) utveckla ungdomars möjligheter att bekanta sig med försvaret genom i 4 b kap. avsedd verksamhet.

— —

11 §

Finansiering av verksamheten

I statsbudgeten tas årligen in ett anslag inom vars ram Försvarsutbildningsföreningen beviljas statsunderstöd för omkostnader som föranleds av de offentliga förvaltningsuppgifter föreningen har enligt 7 § 1 mom. Statsunderstödsmedlen ska hållas separat från medlen för föreningens övriga verksamhet.

— —

12 §

Styrelsemedlemmars och arbetstagares skadeståndsansvar

Utöver vad som föreskrivs i 39 § i föreningslagen ska medlemmar av Försvarsutbildningsföreningens styrelse samt föreningens arbetstagare ersätta skada som åsamkats Försvarsutbildningsföreningen, dess medlemmar eller andra genom överträdelse av denna lag eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

I fråga om Försvarsutbildningsföreningens styrelsemedlemmar och anställda gäller i övrigt vad som i 4 kap. i skadeståndslagen (412/1974) föreskrivs om arbetstagares skadeståndsansvar.

13 §

Förfarandet vid skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter samt straffrättsligt tjänsteansvar

Vid skötseln av Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter ska förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), arkivlagen (831/1994) och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) iakttas.

Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på medlemmarna i Försvarsutbildningsföreningens styrelse samt föreningens anställda när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som enligt denna lag ålagts Försvarsutbildningsföreningen.

17 §

Frivillig militär utbildning

Försvarsmakten kan ge frivilliga som fyllt 18 år militär utbildning och annan utbildning som den anser behövlig genom att ordna frivilliga övningar. Utbildning av trupphelheter som är större än en grundenhet, av trupper som hör till Försvarsmaktens organisation under undantagsförhållanden och av beväringar samt träning av trupper för insatser och ordnande av stridsskjutningar är dock uteslutande Försvarsmaktens uppgift. Med en grundenhet avses en trupp med styrkan av högst ett kompani.

Frivillig militär utbildning ska ordnas på områden och fartyg som Försvarsmakten förfogar över.

— —

18 §

Frivilliga övningar som ordnas av Försvarsmakten

— —

19 §

Specialuppgifter vid de frivilliga övningar som ordnas av Försvarsmakten

— —

4 a kap.

Utbildning som främjar den militära förmågan

20 §

Utbildning som främjar den militära förmågan

Försvarsutbildningsföreningen kan ordna utbildning som främjar den militära förmågan för personer som har fyllt 18 år.

I 1 mom. avsedd utbildning får inte ordnas

1) för en trupp som är större än en grundenhet,
2) för en trupp som får träning för en insats,
3) för en trupp som hör till Försvarsmaktens organisation under undantagsförhållanden,
4) för beväringar,
5) som stridsskjutning,
6) med Försvarsmaktens ammunition eller explosiva varor.

Försvarsmaktens vapen och annan utrustning får hanteras vid utbildning som avses i 1 mom. Hanteringen av Försvarsmaktens skjutvapen ska ske under Försvarsmaktens övervakning på Försvarsmaktens område eller fartyg. Med Försvarsmaktens vapen får inte skjutas i den utbildning som avses i 1 mom.

4 b kap.

Presentationsverksamhet som ordnas av Försvarsutbildningsföreningen

22 a §

Innehållet i presentationsverksamheten

Försvarsutbildningsföreningen kan också för personer som fyllt 16 år ordna verksamhet som syftar till att presentera beväringstjänstens innehåll för deltagarna.

I presentationsverksamheten är det inte tillåtet att använda Försvarsmaktens skjutvapen, ammunition, explosiva varor eller stridsutrustning eller övningsmodeller av dessa. I presentationsverksamheten är det inte heller tillåtet att ge utbildning som utvecklar den militära kompetensen eller handlingsförmågan.

22 b §

Vårdnadshavarnas samtycke

En person som inte fyllt 18 år och som deltar i sådan verksamhet enligt 22 a § som Försvarsutbildningsföreningen ordnar behöver samtycke av vårdnadshavarna för att få delta i verksamheten.

Det i 1 mom. avsedda samtycket ska ges skriftligen och lämnas in till en anställd vid Försvarsutbildningsföreningen.

4 c kap.

Försvarsutbildningsföreningens internationella utbildningsverksamhet

22 c §

Utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ordnar utomlands

Försvarsutbildningsföreningen får ordna utomlands sådan utbildning som avses i 20 § och som främjar den militära förmågan när syftet är att utveckla kompetensen hos reservister som ger utbildning eller ordnandet annars är förenligt med Finlands nationella försvar samt utrikes- och säkerhetspolitiska intresse.

Beslut om i 1 mom. avsedd verksamhet fattas av försvarsministeriet, om inte beslutanderätten i ärendet ankommer på statsrådets allmänna sammanträde.

22 d §

Utländska medborgare i utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ordnar i Finland

I den i 20 § avsedda utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ger och i den i 22 a § avsedda verksamhet som föreningen ordnar får också andra än finska medborgare delta.

4 d kap.

Allmänna bestämmelser om den utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ordnar

22 e §

Val av deltagare till utbildning och verksamhet som Försvarsutbildningsföreningen ordnar

Försvarsutbildningsföreningen väljer deltagarna till den utbildning och verksamhet som avses i 4 a – 4 c kap.

Försvarsmakten har rätt att förbjuda en persons deltagande i sådan utbildning och verksamhet enligt 1 mom. som ordnas av Försvarsutbildningsföreningen.

Ett sådant beslut om val av deltagare som avses i 1 och 2 mom. får inte överklagas genom besvär.

22 f §

Anmälan om utbildning

Försvarsutbildningsföreningen ska årligen till försvarsministeriet och huvudstaben anmäla i 4 a – 4 c kap. avsedd utbildning och verksamhet som föreningen ordnar samt innehållet i dem. Försvarsministeriet och Försvarsmakten har för fullgörande av uppgifterna enligt denna lag rätt att av Försvarsutbildningsföreningen få information om dess utbildningsverksamhet.

22 g §

Försvarsmaktens stöd till Försvarsutbildningsföreningen

Försvarsmakten kan ge Försvarsutbildningsföreningen sakkunnigstöd samt tillstånd att använda Försvarsmaktens områden och utrustning för att ordna den utbildning som avses i denna lag.

Som sådant stöd som avses i 1 mom. får Försvarsmakten ge vapen som ägs av Försvarsmakten för hantering vid utbildning som främjar den militära förmågan. Det är förbjudet att skjuta med dessa vapen. Vapnen ska hanteras under Försvarsmaktens övervakning och på Försvarsmaktens område eller fartyg.

Som sådant stöd som avses i 1 mom. får Försvarsmakten inte ge ammunition eller explosiva varor.

I all användning av områden och utrustning som ges som stöd enligt 1 och 2 mom. ska Försvarsmaktens gällande anvisningar, säkerhetsbestämmelser och andra föreskrifter följas.

På det stöd som avses i 1 och 2 mom. tillämpas inte lagen om grunderna för avgifter till staten.

28 §

Förbindelse som gäller utbildning och uppgifter

En finsk medborgare kan till Försvarsmakten avge en skriftlig förbindelse om att han eller hon deltar i Försvarsmaktens frivilliga övningar samt i uppgifter som avses i 23 och 27 § för viss tid, dock för minst två och högst sex år i sänder. Den som förbinder sig till Försvarsutbildningsföreningens utbildnings- och stöduppgifter samt till en uppgift i en medlemsorganisation i Försvarsutbildningsföreningen avger förbindelsen till Försvarsutbildningsföreningen. Den som avger en förbindelse ska vara minst 18 år. Personer som är högst 60 år får avge förbindelse för uppgifter inom Försvarsmakten.

— —

32 a §

Tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande av information

Bestämmelser om tystnadsplikt och om förbud mot utnyttjande av information som är sekretessbelagd för en person som har deltagit i utbildning, handräckning eller annan verksamhet enligt denna lag finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

34 §

Ekonomiska förmåner

Den som deltar i Försvarsmaktens frivilliga övningar samt i en uppgift som avses i 23 eller 27 § har rätt till

— —

Frivillig försvarsutbildning som ges av myndigheterna är avgiftsfri för deltagarna.

— —

35 §

Sociala förmåner

Den som deltar i Försvarsmaktens frivilliga övningar samt i uppgifter som avses i 23 eller 27 § har rätt till

— —

2) ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom enligt lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016),

— —

37 §

Skadestånd för en skada som uppstått i samband med utbildning och vissa andra uppgifter som avses i denna lag

För skada som har uppstått i samband med Försvarsmaktens frivilliga övningar och uppgifter som avses i 23 eller 27 § svarar staten i enlighet med vad som föreskrivs i skadeståndslagen.

— —

42 §

Verksamhetsberättelse

Huvudstaben ska årligen lämna försvarsministeriet och den i 4 § avsedda delegationen för frivilligt försvar en berättelse om den utbildning som avses i 4 a – 4 c kap. och om användningen av frivilliga i handräckningsuppgifter. Huvudstaben har för detta ändamål rätt att trots sekretessbestämmelserna av Försvarsutbildningsföreningen få uppgifter som behövs för övervakningen.

———

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

2.

Lag

om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 17 § 1 mom. i skjutvapenlagen (1/1998), sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 601/2001, 428/2004, 485/2010, 124/2011, 689/2013 och 622/2017, nya 4 a– och 4 b–punkter som följer:

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte

— —

4 a) utbildningar enligt 20 § i lagen om frivilligt försvar (556/2007) som ordnas med skjutvapen och vapendelar som ägs av Försvarsmakten när hanteringen av vapnen sker under Försvarsmaktens övervakning och på Försvarsmaktens område eller fartyg och när det inte skjuts med vapnen,

4 b) utbildningar enligt 20 § i lagen om frivilligt försvar som ordnas med skjutvapen och vapendelar som ägs av Gränsbevakningsväsendet när hanteringen av vapnen sker under Gränsbevakningsväsendets övervakning och på Gränsbevakningsväsendets eller Försvarsmaktens område eller fartyg och när det inte skjuts med vapnen.

— —

———

Denna lag träder i kraft den 20 .

———

3.

Lag

om ändring av 6 § i arbetarskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i arbetarskyddslagen (738/2002) 6 § 2 mom., sådant det lyder i lag 562/2007, som följer:

6 §

Begränsning av tillämpningsområdet

— —

Lagen tillämpas inte heller på den som enligt lagen om frivilligt försvar (556/2007) deltar i Försvarsmaktens eller Gränsbevakningsväsendets frivilliga övningar.

———

Denna lag träder i kraft den 20 .

———

4.

Lag

om ändring av 45 kap. 27 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 45 kap. 27 § 1 mom. 2 a–punkten, sådan den lyder i lag 563/2007, som följer:

45 kap.

Om militära brott

27 §

Krigsmän

Med krigsman avses i detta kapitel
— —
2 a) den som tjänstgör i Försvarsmaktens frivilliga övningar enligt 18 § i lagen om frivilligt försvar (556/2007) samt
— —

———

Denna lag träder i kraft den 20 .

———

Helsingfors den 29 november 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Försvarsminister Jussi Niinistö

Bilagor
Parallelltext

1.

Lag

om ändring av lagen om frivilligt försvar

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om frivilligt försvar (556/2007) 9 § 3 mom., 18 § 3 mom., 21 och 22 §, samt 32 § 3 mom.,

ändras 2 och 3 §, 6 § 1 och 2 mom., 7 § 1 mom., 11 § 1 mom., 12, 13, 17 §, rubriken för 18 och 19 §, 20 §, 28 § 1 mom., det inledande stycket i 34 § 1 mom., 34 § 2 mom., det inledande stycket och 2 punkten i 35 § 1 mom., samt 37 § 1 mom. och 42 § samt

fogas till lagen en ny 3 a §, 4 a – 4 c kap. och 32 a § som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	2 §
Militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan	*Militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan*
Med militär utbildning avses i denna lag utvecklande av de militära färdigheterna med användning av Försvarsmaktens vapen, ammunition eller explosiva varor samt utvecklande av samverkan inom truppen med tanke på agerande i krig eller vid andra väpnade konflikter. Med utbildning som främjar den militära förmågan avses i denna lag annan frivillig försvarsutbildning.	Med ***militär utbildning*** avses i denna lag tillhandahållande av utbildning för Försvarsmaktens trupper och ordnande av utbildning med Försvarsmaktens ammunition och explosiva varor. Med ***utbildning som främjar den militära förmågan*** avses i denna lag *annan än sådan utbildning som avses i 1 mom., där utbildning ges en individ i Försvarsmaktens metoder eller utrustning för att uppnå militär kompetens och handlingsförmåga för agerande i krig eller andra väpnade konflikter.*
3 §	3 §
Myndigheternas ledning och övervakning	***Försvarsministeriets, Försvarsmaktens och huvudstabens uppgifter i fråga om det frivilliga försvaret***
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Försvarsministeriet har till uppgift att styra och utöva tillsyn över den frivilliga militära utbildningen. Försvarsmaktens huvudstab har till uppgift att leda de militära uppgifter som hör till den frivilliga försvarsutbildningen samt styra, stödja och övervaka den övriga verksamheten.	Försvarsministeriet ska sköta den allmänna styrningen av och tillsynen över det frivilliga försvaret. Försvarsmaktens huvudstab ska styra Försvarsutbildningsföreningens verksamhet som avses i 7 § 1 mom. samt övervaka att denna lag iakttas i verksamheten.

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Gränsbevakningsväsendet kan medverka vid främjandet av det frivilliga försvaret.	Försvarsmakten ska övervaka användningen av Försvarsmaktens vapen i den utbildning som främjar den militära förmågan och leda användningen av frivilliga vid den handräckning som Försvarsmakten ger och vid räddningsverksamhet samt stödja Försvarsutbildningsföreningens verksamhet i enlighet med vad som bestäms närmare i denna lag.
(ny)	*3 a §* ***Tillämpning av lagen på Gränsbevakningsväsendet*** *Vad som i denna lag föreskrivs om Försvarsmakten tillämpas också på Gränsbevakningsväsendet när det utför uppgifter enligt denna lag, med undantag av det som föreskrivs i 23 §. Vad som i denna lag föreskrivs om Försvarsmaktens huvudstab tillämpas också på staben för Gränsbevakningsväsendet när den utför uppgifter enligt denna lag.*
6 § *Försvarsutbildningsföreningen och dess syfte* Försvarsutbildningsföreningen är en offentligrättslig förening, som är verksam som en riksomfattande samarbetsorganisation för den frivilliga försvarsutbildningen. Försvarsutbildningsföreningens syfte är att främja försvaret genom utbildning, information och upplysning. Föreningen kan också ha enheter på regional och lokal nivå.	6 § *Försvarsutbildningsföreningen och dess syfte* Försvarsutbildningsföreningen är en offentligrättslig förening som *ordnar frivillig försvarsutbildning* och är samarbetsorganisation för *sina medlemsföreningar*. Försvarsutbildningsföreningens syfte är att främja försvaret genom utbildning, information och upplysning. Föreningen kan ha enheter på *riksomfattande*, regional och lokal nivå.
7 § *Uppgifter* Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter är att 1) ordna militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan när de hör till det frivilliga försvaret samt att ge information och upplysning om det frivilliga försvaret, 2) utveckla kvinnornas möjligheter att	7 § *Uppgifter* Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter är att 1) ordna *i 4 a – 4 c kap. avsedd utbildning och verksamhet* samt att ge information och upplysning om det frivilliga försvaret, 2) utveckla kvinnornas möjligheter att delta i det frivilliga försvaret och ordna tillhörande utbildning som främjar den militära

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
delta i det frivilliga försvaret och ordna tillhörande militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan, 3) styra, stödja och samordna medlemsorganisationernas försvarsutbildning.	förmågan *och presentationsverksamhet,* 3) styra, stödja och samordna medlemsorganisationernas försvarsutbildning, 4) *utveckla ungdomars möjligheter att bekanta sig med försvaret genom i 4 b kap. avsedd verksamhet.*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
9 §	9 §
Organ	*Organ*
— — — — — — — — — — — — — — —	(3 mom. upphävs)
Föreningen har en centralbyrå. Dessutom kan den ha distriktsbyråer samt utbildnings- och stödenheter.	
11 §	11 §
Finansiering av verksamheten	*Finansiering av verksamheten*
I statsbudgeten tas årligen in ett anslag inom vars ram Försvarsutbildningsföreningen beviljas statsunderstöd för omkostnader som föranleds av de offentliga förvaltningsuppgifter föreningen har enligt 7 § 1 mom. *Statsunderstöd beviljas inte för omkostnader som föranleds av militär utbildning som beställs av försvarsmakten.* Statsunderstödsmedlen ska hållas separat från medlen för föreningens övriga verksamhet.	I statsbudgeten tas årligen in ett anslag inom vars ram Försvarsutbildningsföreningen beviljas statsunderstöd för omkostnader som föranleds av de offentliga förvaltningsuppgifter föreningen har enligt 7 § 1 mom. Statsunderstödsmedlen ska hållas separat från medlen för föreningens övriga verksamhet.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
12 §	12 §
*Styrelsemedlemmars**, **funktionärers** och arbetstagares skadeståndsansvar*	*Styrelsemedlemmars och arbetstagares skadeståndsansvar*
Utöver vad som föreskrivs i 39 § i föreningslagen, ska medlemmar av Försvarsutbildningsföreningens styrelse *och föreningens funktionärer* och arbetstagare ersätta skada som åsamkats Försvarsutbildningsföreningen, dess medlemmar eller andra genom överträdelse av denna lag eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. I fråga om Försvarsutbildningsföreningens styrelsemedlemmar*, funktionärer* och arbetstagare gäller i övrigt vad som i 4 kap. i	Utöver vad som föreskrivs i 39 § i föreningslagen ska medlemmar av Försvarsutbildningsföreningens styrelse samt föreningens anställda ersätta skada som åsamkats Försvarsutbildningsföreningen, dess medlemmar eller andra genom överträdelse av denna lag eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. I fråga om Försvarsutbildningsföreningens styrelsemedlemmar och arbetstagare gäller i övrigt vad som i 4 kap. i skadeståndslagen (412/1974) föreskrivs om arbetstagares ska-

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
skadeståndslagen (412/1974) föreskrivs om arbetstagares skadeståndsansvar.	deståndsansvar.
13 §	13 §
Förfarandet vid skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter samt straffrättsligt tjänsteansvar	*Förfarandet vid skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter samt straffrättsligt tjänsteansvar*
Vid skötseln av Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter ska förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och arkivlagen (831/1994) iakttas.	Vid skötseln av Försvarsutbildningsföreningens offentliga förvaltningsuppgifter ska förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), arkivlagen (831/1994) *och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003)* iakttas.
Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på medlemmarna i Försvarsutbildningsföreningens styrelse samt föreningens *funktionärer och* arbetstagare när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som enligt denna lag ålagts Försvarsutbildningsföreningen.	Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på medlemmarna i Försvarsutbildningsföreningens styrelse samt föreningens arbetstagare när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som enligt denna lag ålagts Försvarsutbildningsföreningen.
17 §	17 §
Givande av militär utbildning	***Frivillig** militär utbildning*
Försvarsmakten kan ge frivilliga personer som fyllt 18 år militär utbildning genom att ordna övningar *eller skaffa tjänster av Försvarsutbildningsföreningen på det sätt som överenskoms särskilt.* Det hör dock uteslutande till försvarsmakten att ordna militär utbildning, träning för insatser och stridsskjutningar för trupphelheter som är större än en grundenhet. Med en grundenhet avses en trupp med styrkan av högst ett kompani.	Försvarsmakten kan ge frivilliga som fyllt 18 år militär utbildning *och annan utbildning som den anser behövlig* genom att ordna frivilliga övningar. Utbildning av trupphelheter som är större än en grundenhet, *av trupper som hör till Försvarsmaktens organisation under undantagsförhållanden och av beväringar* samt träning av trupper för insatser och ordnande av stridsskjutningar är dock uteslutande Försvarsmaktens uppgift. Med en grundenhet avses en trupp med styrkan av högst ett kompani.
Frivillig militär utbildning ska ordnas på *övnings*områden som försvarsmakten förfogar över.	Frivillig militär utbildning ska ordnas på områden *och fartyg* som Försvarsmakten förfogar över.
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
18 §	18 §
Frivilliga övningar som ordnas av försvarsmakten och **gränsbevakningsväsendet**	*Frivilliga övningar som ordnas av Försvarsmakten*
— — — — — — — — — — — — — — —	(3 mom. upphävs)
Vid gränsbevakningsväsendet kan sådana	

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
frivilliga övningar som avses i 2 mom. ordnas. Det som i denna lag föreskrivs om försvarsmakten gäller i tillämpliga delar också gränsbevakningsväsendet.	
19 §	19 §
Rätt att delta i frivilliga övningar	***Specialuppgifter vid de frivilliga övningar som ordnas av Försvarsmakten***
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
(ny)	4 a kap.
	Utbildning som främjar den militära förmågan
20 §	20 §
Av Försvarsutbildningsföreningen ordnad militär utbildning och utbildning som främjar den militära förmågan	*Utbildning som främjar den militära förmågan*
Försvarsutbildningsföreningen ordnar militär utbildning som beställs av försvarsmakten. *Utbildning där försvarsmaktens vapen, ammunition eller explosiva varor används ska ordnas under ledning av Försvarsmaktens anställda och med iakttagande av försvarsmaktens gällande reglementen, säkerhetsbestämmelser och andra bestående föreskrifter.* *Dessutom kan Försvarsutbildningsföreningen ge utbildning som främjar den militära förmågan till personer som fyllt 18 år. Försvarsutbildningsföreningen kan komma överens med sina medlemsorganisationer om ordnande av annan utbildning.*	Försvarsutbildningsföreningen kan ordna utbildning som främjar den militära förmågan för personer som har fyllt 18 år. I 1 mom. avsedd utbildning får inte ordnas 1) för en trupp som är större än en grundenhet, 2) för en trupp som får träning för en insats, 3) för en trupp som hör till Försvarsmaktens organisation under undantagsförhållanden, 4) för beväringar, 5) som stridsskjutning, 6) med Försvarsmaktens vapen, ammunition eller explosiva varor. Försvarsmaktens vapen och annan utrustning får hanteras vid utbildning som avses i 1 mom. Hanteringen av Försvarsmaktens skjutvapen ska ske under Försvarsmaktens övervakning på Försvarsmaktens område eller fartyg. Med Försvarsmaktens vapen får inte skjutas i den utbildning som avses i 1 mom.
21 §	(upphävs)
Utbildarna och ledarna för skolskjutningar vid militär utbildning som ordnas av För-	

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
svarsutbildningsföreningen	
Endast personer som hör till försvarsmaktens personal eller personer som försvarsmakten har godkänt som utbildare har rätt att vara utbildare och leda skolskjutningar. Försvarsmakten kan godkänna personer som har ledar- eller utbildarutbildning från försvarsmakten eller Försvarsutbildningsföreningen samt i praktiken visad kompetens att ordna skjutningar inom försvarsmakten och som i övrigt anses vara lämpliga för uppgiften att vara utbildare och ledare för skolskjutningar vid utbildningsdagar som avses i 20 § 1 mom. Samtidigt kan de beviljas tillstånd att vid övningarna använda stridsmateriel som tillhör försvarsmakten. Till den typen av stridsmateriel hör automatvapen, minor, rekylfria pansarvärnsvapen och andra liknande lätta vapen. Militär utbildning och skolskjutningar med försvarsmaktens vapen skall under alla omständigheter genomföras under militärmyndigheternas ledning och tillsyn.	
22 §	(upphävs)
Information om utbildningen	
Försvarsutbildningsföreningen skall årligen till den militärmyndighet som saken gäller anmäla utbildning enligt 20 § som föreningen ordnar samt medlemsorganisationernas motsvarande utbildningsverksamhet enligt vad som avtalas i den utbildningsplan som skall utarbetas. Försvarsmakten har rätt att för fullgörande av uppgifterna enligt denna lag rätt att få information av de ovan nämnda föreningarna om deras utbildningsverksamhet. *Informationsplikten gäller inte sedvanlig tävlings-, sport- eller upplysningsverksamhet, inte heller utbildning och träning som hänför sig till organisationernas interna ärenden.*	
(ny)	4 b kap.
	Presentationsverksamhet som ordnas av *Försvarsutbildningsföreningen*
(ny)	*22 a §*

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Innehållet i presentationsverksamheten
	Försvarsutbildningsföreningen kan också för personer som fyllt 16 år ordna verksamhet som syftar till att presentera bevärings-tjänstens innehåll för deltagarna.
	I presentationsverksamheten är det inte tillåtet att använda Försvarsmaktens skjut-vapen, ammunition, explosiva varor eller stridsutrustning eller övningsmodeller av dessa. I presentationsverksamheten är det inte heller tillåtet att ge utbildning som ut-vecklar den militära kompetensen eller handlingsförmågan.
(ny)	*22 b §*
	Vårdnadshavarnas samtycke
	En person som inte fyllt 18 år och som deltar i sådan verksamhet enligt 22 a § som Försvarsutbildningsföreningen ordnar be-höver samtycke av vårdnadshavarna för att få delta i verksamheten.
	Det i 1 mom. avsedda samtycket ska ges skriftligen och lämnas in till en anställd vid Försvarsutbildningsföreningen.
(ny)	4 c kap.
	Försvarsutbildningsföreningens internat-ionella utbildningsverksamhet
(ny)	*22 c §*
	Utbildning som Försvarsutbildningsför-eningen ordnar utomlands
	Försvarsutbildningsföreningen får ordna utomlands sådan utbildning som avses i 20 § och som främjar den militära förmågan när syftet är att utveckla kompetensen hos reservister som ger utbildning eller ordnan-det annars är förenligt med Finlands nat-ionella försvar samt utrikes- och säkerhets-politiska intresse.
	Beslut om i 1 mom. avsedd verksamhet fattas av försvarsministeriet, om inte beslu-tanderätten i ärendet ankommer på statsrå-dets allmänna sammanträde.

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
(ny)	*22 d §* ***Utländska medborgare i utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ordnar i Finland*** *I den i 20 § avsedda utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ger och i den i 22 a § avsedda verksamhet som föreningen ordnar får också andra än finska medborgare delta.*
(ny)	4 d kap. **Allmänna bestämmelser om den utbildning som Försvarsutbildningsföreningen ordnar**
(ny)	*22 e §* ***Val av deltagare till utbildning och verksamhet som Försvarsutbildningsföreningen ordnar*** *Försvarsutbildningsföreningen väljer deltagarna till den utbildning och verksamhet som avses i 4 a – 4 c kap.* *Försvarsmakten har rätt att förbjuda en persons deltagande i sådan utbildning och verksamhet enligt 1 mom. som ordnas av Försvarsutbildningsföreningen.* *Ett sådant beslut om val av deltagare som avses i 1 och 2 mom. får inte överklagas genom besvär.*
(ny)	22 f § *Anmälan om utbildning* Försvarsutbildningsföreningen ska årligen till försvarsministeriet och huvudstaben anmäla i 4 a – 4 c kap. avsedd utbildning och verksamhet som föreningen ordnar samt innehållet i dem. Försvarsministeriet och Försvarsmakten har för fullgörande av uppgifterna enligt denna lag rätt att av Försvarsutbildningsföreningen få information om dess utbildningsverksamhet.

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
(ny)	*22 g §* ***Försvarsmaktens stöd till Försvarsutbildningsföreningen*** *Försvarsmakten kan ge Försvarsutbildningsföreningen sakkunnigstöd samt tillstånd att använda Försvarsmaktens områden och utrustning för att ordna den utbildning som avses i denna lag.* *Som sådant stöd som avses i 1 mom. får Försvarsmakten ge vapen som ägs av Försvarsmakten för hantering vid utbildning som främjar den militära förmågan. Det är förbjudet att skjuta med dessa vapen. Vapnen ska hanteras under Försvarsmaktens övervakning och på Försvarsmaktens område eller fartyg.* *Som sådant stöd som avses i 1 mom. får Försvarsmakten inte ge ammunition eller explosiva varor.* *I all användning av områden och utrustning som ges som stöd enligt 1 och 2 mom. ska Försvarsmaktens gällande anvisningar, säkerhetsbestämmelser och andra föreskrifter följas.* *På det stöd som avses i 1 och 2 mom. tillämpas inte lagen om grunderna för avgifter till staten.*
28 §	28 §
Förbindelse som gäller utbildning och uppgifter	*Förbindelse som gäller utbildning och uppgifter*
En finsk medborgare kan till försvarsmakten avge en skriftlig förbindelse om att han eller hon deltar i försvarsmaktens frivilliga övningar *och i utbildning som försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen* samt i uppgifter som avses i 23 och 27 § för viss tid, dock för minst två och högst sex år i sänder. Den som förbinder sig till Försvarsutbildningsföreningens utbildnings- och stöduppgifter samt till en uppgift i en medlemsorganisation i Försvarsutbildningsföreningen avger förbindelsen till Försvarsutbildningsföreningen. Den som avger en förbindelse skall vara minst 18 år. Personer som är högst 60 år får avge förbindelse för uppgifter inom försvarsmakten.	En finsk medborgare kan till Försvarsmakten avge en skriftlig förbindelse om att han eller hon deltar i Försvarsmaktens frivilliga övningar samt i uppgifter som avses i 23 och 27 § för viss tid, dock för minst två och högst sex år i sänder. Den som förbinder sig till Försvarsutbildningsföreningens utbildnings- och stöduppgifter samt till en uppgift i en medlemsorganisation i Försvarsutbildningsföreningen avger förbindelsen till Försvarsutbildningsföreningen. Den som avger en förbindelse ska vara minst 18 år. Personer som är högst 60 år får avge förbindelse för uppgifter inom Försvarsmakten.

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
32 §	32 §
Skyldigheter för dem som avgett förbindelse	*Skyldigheter för dem som avgett förbindelse*
Den som avgett en förbindelse som försvarsmakten har godkänt är skyldig att hörsamma militärmyndighetens kallelse till utbildning och andra motsvarande förordnanden, om det inte finns laga förhinder. Om övningen äger rum under arbetstid, skall arbetsgivarens skriftliga samtycke vid behov företes. Den som har avgett en förbindelse som försvarsmakten har godkänt skall utföra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt och utan dröjsmål samt iaktta de anvisningar och föreskrifter som hör samman med uppdraget. Personen i fråga skall också uppträda på det sätt som uppgifterna förutsätter. *Den som har avgett en förbindelse som försvarsmakten har godkänt får inte utnyttja eller olovligen röja omständigheter som han eller hon fått kännedom om vid skötseln av en uppgift som avses i denna lag och som enligt lag skall hållas hemliga*	(3 mom. upphävs)
(ny)	*32 a §* ***Tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande av information*** *Bestämmelser om tystnadsplikt och om förbud mot utnyttjande av information som är sekretessbelagd för en person som har deltagit i utbildning, handräckning eller annan verksamhet enligt denna lag finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.*
34 §	34 §
Ekonomiska förmåner	*Ekonomiska förmåner*
Den som deltar i försvarsmaktens frivilliga övningar *och i utbildning som försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen* samt i en uppgift som avses i 23 eller 27 § har rätt till	Den som deltar i Försvarsmaktens frivilliga övningar samt i en uppgift som avses i 23 eller 27 § har rätt till
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Frivillig försvarsutbildning som ges *eller*	Frivillig försvarsutbildning som ges av

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
beställs av myndigheterna är avgiftsfri för deltagarna.	myndigheterna är avgiftsfri för deltagarna.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
35 §	35 §
Sociala förmåner	*Sociala förmåner*
Den som deltar i försvarsmaktens frivilliga övningar *och skjutningar som försvarsmakten övervakar och i utbildning som försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen* samt i uppgifter som avses i 23 eller 27 § har rätt till	Den som deltar i Försvarsmaktens frivilliga övningar samt i uppgifter som avses i 23 eller 27 § har rätt till
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
2) ersättning för olycksfall och militärtjänstsjukdom enligt lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990),	2) ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom enligt *lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016),*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
37 §	37 §
Skadestånd för en skada som uppstått i samband med utbildning och vissa andra uppgifter som avses i denna lag	*Skadestånd för en skada som uppstått i samband med utbildning och vissa andra uppgifter som avses i denna lag*
För skada som har uppstått i samband med försvarsmaktens frivilliga övningar, *skjutningar som försvarsmakten övervakar, utbildning som försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen* och uppgifter som avses i 23 eller 27 § svarar staten i enlighet med skadeståndslagen.	För skada som har uppstått i samband med Försvarsmaktens frivilliga övningar och uppgifter som avses i 23 eller 27 § svarar staten i enlighet med vad som föreskrivs i skadeståndslagen.
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
42 §	42 §
Verksamhetsberättelse	*Verksamhetsberättelse*
Huvudstaben skall årligen lämna försvarsministeriet och den i 4 § avsedda delegationen för frivilligt försvar en berättelse om den frivilliga utbildningen och användningen av frivilliga i handräckningsuppgifter enligt denna lag. Huvudstaben har för detta ändamål rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna av Försvarsutbildningsföreningen få uppgifter som behövs för övervakningen.	Huvudstaben ska årligen lämna försvarsministeriet och den i 4 § avsedda delegationen för frivilligt försvar en berättelse om *den utbildning och verksamhet som avses i 4 a – 4 c kap.* och om användningen av frivilliga i handräckningsuppgifter. Huvudstaben har för detta ändamål rätt att trots sekretessbestämmelserna av Försvarsutbildningsföreningen få uppgifter som behövs för övervakningen.

———

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 17 § 1 mom. i skjutvapenlagen (1/1998), sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 601/2001, 428/2004, 485/2010, 124/2011, 689/2013 och 622/2017, nya 4 a– och 4 b–punkter som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 §	17 §
Undantag från tillämpningsområdet	*Undantag från tillämpningsområdet*
Denna lag gäller inte (ny 4 a–punkt till 1 mom.)	Denna lag gäller inte — — — — — — — — — — — — — — — — *4 a) utbildningar enligt 20 § i lagen om frivilligt försvar (556/2007) som ordnas med skjutvapen och vapendelar som ägs av Försvarsmakten när hanteringen av vapnen sker under Försvarsmaktens övervakning och på Försvarsmaktens område eller fartyg och när det inte skjuts med vapnen,* *4 b) utbildningar enligt 20 § i lagen om frivilligt försvar som ordnas med skjutvapen och vapendelar som ägs av Gränsbevakningsväsendet när hanteringen av vapnen sker under Gränsbevakningsväsendets övervakning och på Gränsbevakningsväsendets eller Försvarsmaktens område eller fartyg och när det inte skjuts med vapnen.* — — — — — — — — — — — — — — — —

———

Denna lag träder i kraft den 20 .

———

3.

Lag

om ändring av 6 § i arbetarskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i arbetarskyddslagen (738/2002) 6 § 2 mom., sådant det lyder i lag 562/2007, som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §	6 §
Begränsning av tillämpningsområdet	*Begränsning av tillämpningsområdet*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Lagen tillämpas inte heller på den som enligt lagen om frivilligt försvar (556/2007) deltar i försvarsmaktens frivilliga övningar *eller i 1 mom. avsedd militär övning eller utbildning som försvarsmakten beställer av Försvarsutbildningsföreningen*.	Lagen tillämpas inte heller på den som enligt lagen om frivilligt försvar (556/2007) deltar i Försvarsmaktens *eller Gränsbevakningsväsendets* frivilliga övningar.
	————
	Denna lag träder i kraft den 20 .
	————

4.

Lag

om ändring av 45 kap. 27 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 45 kap. 27 § 1 mom. 2 a–punkten, sådan den lyder i lag 563/2007, som följer:

Gällande lydelse	Föreslagen lydelse
45 kap.	45 kap.
Om militära brott	**Om militära brott**
27 §	27 §
Krigsmän	*Krigsmän*
Med krigsman avses i detta kapitel	Med krigsman avses i detta kapitel
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
2 a) den som tjänstgör i försvarsmaktens frivilliga övningar enligt 18 § i lagen om frivilligt försvar (556/2007) *och en i 21 § i den nämnda lagen avsedd utbildare och ledare för skolskjutningar*, samt	2 a) den som tjänstgör i Försvarsmaktens frivilliga övningar enligt 18 § i lagen om frivilligt försvar (556/2007) samt
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	Denna lag träder i kraft den 20 .